

Meddelelser...

DANSK
ADELSFORENING

JULI 2014

Meddelelser

Udgives af:

Dansk Adelsforening
c/o Advokat, kammerherre Henrik baron Wedell-Wedellsborg
Nørregade 21, 1165 København K.
E-mail: ww@bruunhjeje.dk

Redaktør:

Producer Anna von Lowzow
Estruplund, 8950 Ørsted
E-mail: anna.lowzow@nordiskfilm.com

Indlæg:

Ja tak. Sendes til anna.lowzow@nordiskfilm.com

Annoncer og medlem af redaktionen:

Redaktør Elisabeth komtesse Ahlefeldt-Laurvig
Tempelvej 36, 4390 Vipperød
E-mail: e.ahlefeldt@gmail.com

Bestyrelsen:

Advokat, kammerherre Henrik baron Wedell-Wedellsborg (formand)
Redaktør Elisabeth komtesse Ahlefeldt-Laurvig
Greve Henrik Holstein
Producer Anna von Lowzow
Advokat Casper greve Moltke
Cand. jur. Marc Bruun de Neergaard
Administrerende direktør Erik baron Rosenkrantz

Danmarks Adels Aarbogs redaktion

Redaktør af præsenslisterne (ansvarshavende): Lektor, ph.d. Lars Bisgaard
Campusvej 55, 5230 Odense M. Tlf. 65 50 21 58, Mobil 22 87 44 63
E-mail: bisgaard@hist.sdu.dk

Redaktør af stamtavlerne:

Historiker, forskningsbibl., cand.mag.
Mogens Krag sig Jensen
Campusvej 55, 5230 Odense M. Tlf. 65 50 26 85.
E-mail: mogens.k@bib.sdu.dk

Indmeldelse:

www.adelsforeningen.dk

eller

Indmeldelse og adresseændring:

Greve Henrik Holstein
Roskilde Kloster, Sankt Peders Stræde 8A, 4000 Roskilde
E-mail: hh@9n.dk

Kære læsere!

Tiden flyver og nu er næste nummer af Meddelelser landet hos Jer. Glade er vi i bestyrelsen over den store deltagelse til årets generalforsamling på Tranekær. Trods det kan være besværligt at komme "hele vejen" til Langeland, så var fremmødet det største, vi kan mindes. Heriblandt var medlemmer af den danske adel fra både Norge og Sverige. Det er blevet til hyggelige gensyn for mange og flere og flere synes at have mere og mere til fælles.

Bettina Castenskiold von Benzon har været på en researchtur til Italien og skriver om sin 5xtip oldefar, Niels Benzon, som blev slået til ridder i Venedig, og som herefter skulle gå klædt som påskrevet. Han bosatte sig ved hjemkomsten til Danmark på Ålholm slot. En tur til udlandet skal vi også, når vi læser Carl-Thomas von Christiersons beskrivelse af Finlands Riddarhus og den finske adel. Det er vældig interessant læsning og ligesom i Sverige, har adelen således i Finland et samlingssted, som vi ikke har i Danmark.

Dog har vi andre adelige huse i Danmark. Andreas Ørskov-Lindhardt fortsætter sin fortælling om Gisselfeld, som Christian Gyldenløve overtog i 1699, og som efterkommerne Danneskiold-Samsøe siden har beboet. Gyldenløve må have forudset problemer med sin vision om at Gisselfeld skal

tjene til underhold for 16 danske jomfruer, som kan indskrives og få en årlig hævning ud af de penge, som indbetales ved indskrivningen. I hvert fald skriver han, at hvis dette giver anledning til intriger eller ændringer af fundtassen, så skal godset istedet gå til hans nærmeste arving! Til skræk og advarsel nedkalder han tilmed en forbandelse over alle, der handler imod hans vilje!

Viceværten Kaj Bo Rasmussen i Gothersgade forbander tilgængæld næsten aldrig de unge adelige, som bor i vores ejendom, skønt han har været tæt på.

I 25 år har han været vores vicevært, og han har været udsat for en del prøvelser både af de gode og de dårlige. Ukontrollerede fester, trappeopgangene indsmurt i skummet fra en ildslukker, utilgivelig larm, vrede naboer og politibesøg er intet imod den glæde, det er for Kaj at kende alle de unge i huset. Kaj håber så meget at se tidligere og nuværende beboere til sin reception den 1. september.

Gl. Estrup Herregårdsmuseet har hele sommeren en udstilling omhandlerne porcelænets betydning og signal om en vis status i samfundet i gamle dage. Den danske adel var blandt de store kunder, når der skulle købes ind fra Kina og Japan, og på Gl. Estrup holdt greve Jørgen Scheel sig ikke tilbage. Læs museuminspektør Marie Kirstine Elkjær om porcelænet her i bladet.

Rolf de Neergaard, som er en god bidragsyder til Meddelelser, fortæller om en slægtsfest på Gunderslevholm, og hvad det medførte. Det hele begyndte med Det Neergaardske legats generalforsamling i 1952, hvor ikke mange mødte op, hvilket er mildt sagt! Faktisk var der kun bestyrelsen bestående af tre familiemedlemmer og så Rolf de Neergaard, der i sin naivitet mødte op for at møde sin store familie. Men det blev der året efter rådet bod på ved en rigtig familiefest. Vi kan her i bladet læse om Rolf's tante Marie, der beskriver festen og Rolf's egen fortsættelse derfra.

Jeg ville gerne have været en flue på væggen, da Valløs dekanesse, Marianne Bardenfleth, inviterede sine unge stiftsdamer først ud på middag og herefter i det kongelige teater. Anne Sophie Scavenius skriver om aftenen og opfordrer de adelige familier til at skrive deres døtre ind i Vallø. Pigerne lærer hinanden at kende i en voksen alder, og de er alle glade for det sammenhold, de har. Deres næste tur er den 31. august. Valløs dekanesse og bestyrelse er meget opsat på at involvere deres stiftsdamer, så disse får kendskab til Vallø og derved er med til at sikre, at der er en stadig interesse for det gamle sted.

Ofte omhandler familiehistoriene den adelige slægt, som man tilhører. Måske fordi historierne her er sjovest eller mest absurde. Dette er ikke helt tilfældet for Joen Bille, hvis slægt er noget kedelig i forhold til hans mors norske slægt. Joen er nemlig noget så sjældent som oldebarn af Norges mest to berømte mænd, Henrik Ibsen og Bjørnstjerne Bjørnson. Se dem – altså oldebørn med en sådan imponerende proveniens – findes der ikke mange af. Joen har nu skrevet bogen "Villa Ibsen – Min mormors hus", og for mig var det en fryd at læse som de to norske og meget forskellige familier.

Ydermere er der udkommet en bog, om HKH Prinsgemalens kunst. Vi er mange, der har kigget forbi Aros (endda flere gange) og har set Regentparrets formidable udstilling "Pas de deux royal". Bogens indhold er et glædeligt gensyn med Prinsgemalens formåen udi det kunstneriske. Man skulle ønske, at Prinsgemalen havde gjort meget mere i den genre. Men det er ikke altid, man når det hele. Køb bogen. Den er så fin!

Ydermere har "The Society of Court Studies" udgivet en 250-sider bog om Kongelige jagter, herunder hvordan Frederik II af Danmark samler de store krongodser blandt andet ved mageskifter, hvor et af dem som Kongen skiftede væk, Skovkloster, senere blev til Herlufsholm kostskole.

Nyd sommeren

Anna von Lowzow

BØGER KØBES

DREJER DET SIG OM EN ENKELT SJÆLDEN BOG
ELLER EN HEL BOGSAMLING, SÅ KONTAKT OS VENLIGST.

PETER GROSELLS ANTIKVIARIAT

LÆDERSTRÆDE 15 . 1201 København K. . Tlf. 33934505

www.grosell.dk . info@grosell.dk

Generalforsamling på Tranekær Slot

Af Anna von Lowzow

Årets generalforsamling i Dansk Adelsforening var et større tilløbsstykke. Dette på trods af, at mange medlemmer skulle ud på en længere køretur for at komme til det imponerende og meget smukke Tranekær på Langeland. Og jeg vil sige, at det var hele turen værd. Sikken' flot dag! 120 medlemmer inklusive deltagere fra Norge og Sverige mødte op til generalforsamlingen, som forløb i ro og mag i den gamle herskabsstald – nu restaurant "Generalen". Adelsforeningens bestyrelsesmedlemmer berettede om årets vellykkede gang i foreningen, Kristian Knuth om DAU (Dansk Adels Ungdomsafdeling), Marc de Neergaard om CILANE (den europæiske adelsforening) og redaktørerne af adelsårbogen, samt den kommende jubilæumsbog i 2015, gav os et indblik i, hvad vi kan forvente os af de kommende udgivelser. Elisabeth Ahlefeldt-Laurvig introducerede en ny idé om et "Fremtidsudvalg" (læs mere om dette andetsteds her i bladet) og jeg selv, hvis hjerte banker for Meddelelser, spurgte kækt om der dog ikke er nogen af fremmødte, som har en morsom historie om en gammel tante. Straks fløj en masse hænder op, og da vi alle jo er i familie med hinanden, så håber jeg ikke, at vi har den samme tante. For jeg opfordrede alle til at skrive de morsomme anekdoter om tanten og beretninger fra deres familier i det hele

taget i Meddelelser. Denne opfordring giver jeg også gerne til alle, der ikke var med på Tranekær.

Den nok så anerkendte kok fra Langeland og omegn, Christian Pichardt er chef i egen stald "Generalen", og han serverede en yderst velsmagende frokost til hele selskabet. Herefter fortalte Lensgreve Preben Ahlefeldt-Laurvig om Tranekærs historie og hans søn, den nuværende ejer, greve Christian Ahlefeldt-Laurvig, om den ombygning, som slottet har været igennem for i dag at kunne huse jagtselskaber, receptioner, kulturelle arrangementer og forretningsmøder ikke mindst. 14 dobbeltværelser med eget badeværelse er det blevet til.

Herefter var der mulighed for at se hele Tranekær Slot fra kælder til tårn! Og det kan nok være, at et par af gæsteværelserne fik smilet frem hos de mange, som gik rundt. Kulturarv styrelsen har været inde over ombygningen, og der har skullet findes alternative løsninger i det fredede slot. I et gæsteværelse, må man gå igennem et enormt klædeskab for at komme ind i badeværelset og i et andet gæsteværelse kan man trylle et badeværelse frem i en vinduesniche.

Vi takker Mette og Christian Ahlefeldt-Laurvig for deres gæstfrihed. Vil I vide mere om Tranekær så se www.tranekaergods.dk

*Inga Lerche-Lerchenborg
og Jytte Lerche*

Iljen og Carl Huitfelt

Ane, Mette og Palle Iuel

*Anne og Vic Brabrand,
Birthe og Niels Sliben*

Adam og Kristian Knuth

Birgitte og Steen Vedel

*Bodil Albeck-Larsen, Rolf
og Christoffer de Neergaard*

*Casper Moltke og
Henrik Wedell-Wedellsborg*

*Casper von Lowzow,
Jette Samuelsen,
Niels Christian von Holstein*

*Christian Adamsen,
Annette Hoff,
Lisbeth og Hans Henrik Hoff*

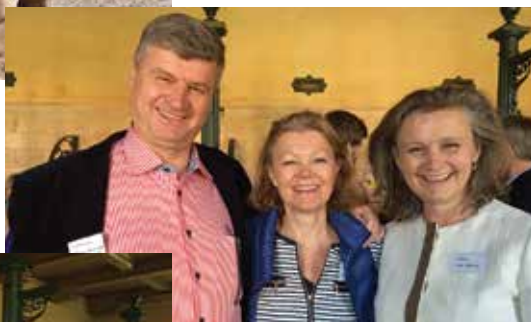
*Christian Ahlefeldt-Laurvig og
Christian Lerche-Lerchenborg*

*Elisabeth Ahlefeldt-Laurvig og
Anders von Deden*

Ida Bille Brahe og Nils Bildt

*Christian Lerche-Lerchenborg,
Mette Ahlefeldt-Laurvig og
Anna von Lowzow*

Erik og Bente von Scholten

Elisabeth og Jesper Thomassen

Erik og Ingelise Schaffalitzky de Muckadell

Fra Norge og Sverige. Carl Huitfelt og Nils Bildt

Hans og Dorte Ahlefeldt-Laurvig, Lone og Carl Johan Ahlefeldt-Laurvig-Lehn

Elisabeth Ahlefeldt-Laurvig og Ane Iuel

*Maria Groth Rasmussen,
Helle Bisgaard, Elisabeth og
Jesper Thomassen*

*Vic Brabrand,
Christian Ahlefeldt-Laurvig,
Niels og Birthe Sliben*

*Henrik Holt Larsen,
Ulla Bruun de Neergaard,
Pia Jermiin,
Wenzel de Neergaard*

*Ulrik og Annelise de Neergaard,
Christian Ahlefeldt-Laurvig*

*Casper von Lowzow,
Jette Samuelsen, Niels Christian
von Holstein, Monica Moltke,
Thomas Ahlefeldt-Laurvig-
Lehn, Preben Dirckinck-
Holmfeld*

*Iljen og Carl Huitfelt,
Christian Ahlefeldt-Laurvig,
Thomas Ahlefeldt-Laurvig-
Lehn, Henrik Ahlefeldt-Laurvig*

*Anne Brabrand,
Irene Ahlefeldt-Laurvig*

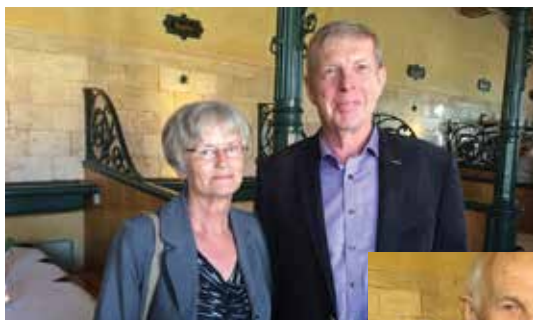
*Irene Ahlefeldt-Laurvig,
Michael Krag-Juel-Vind-Frija,
Palle Iuel, Mette Iuel,
Birthe Slieben,
Preben Ahlefeldt-Laurvig*

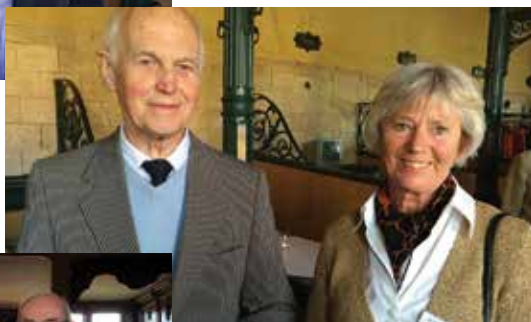
*Ulla Bruun de Neergaard og
Henrik Holt Larsen*

Torben og Inge von Linstow

Inge og Niels de Bang

Jørgen Christian og Kirsten Juel

Jørgen, Karin og Torben Oxholm

Karen og Knud J.V. Jespersen

Karen og Niels Erik Treschow

Kathleene og Chris Jermin

Lilian og Ole Klöcker

*Klavs von Lowzow og
Marie-Louise Castenskiold*

*Maj og
Bjørn Grevenkop-Castenskiold,
Sverige*

*Lars Bisgaard,
Henrik Holt Larsen,
Ulla Bruun de Neergaard,
Carl og Iljen Huitfelt*

*Marie Louise Scheel
og Claes Bryld*

*Malte Sehested Juul, Axel Juul,
Mette Sehested og Elise Juul*

*Mette Ahlefelt-Laurvig og
Marie-Louise Castenskiold*

*Michael og Anne Sofie Krag-
Juel-Vind-Frijs*

*Klavs von Lowzow, Christian
og Mette Ahlefelt-Laurvig*

*Ulrik Skeel, Niels Erik og Karen
Treschow, Henrik og Irene
Ahlefeldt-Laurvig*

*Minna af Rosenborg,
Louise Tillisch Pedersen
og Børge Pedersen*

*Michael og Birgitte Lerche-
Barlach*

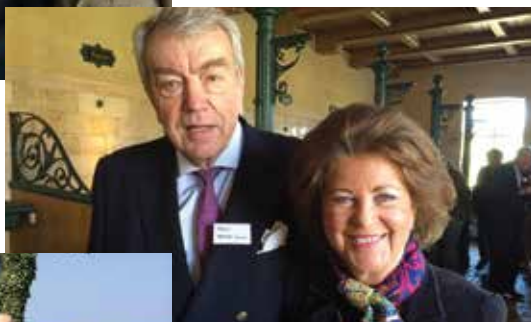
*Mogens Krag-Juel-Vind-Frijs,
Thomas, Kathleene, Chris og
Pia Jermiin*

*Preben Dirckinck af Holmfeld
og Casper Moltke*

*Preben, Ida, Niels Erik Bille
Brahe og Nils Bildt*

*Preben og Brita Ahlefeldt-
Laurvig*

Thomas Jermiin, Thomas Ahlefeldt-Laurvig-Lehn og Mogens Krag-Juel-Vind-Frijs

Husk, at det er gratis
for Dansk Adelsforenings medlemmer
at annoncere privat i Meddelelser

FREMTIDSUDVALGET

Fremtidsudvalget er nedsat af bestyrelsen for Dansk Adelsforening. Formålet er at udvikle en strategi for, hvordan Dansk Adelsforening bedre kan servicere både foreningens medlemmer samt medlemmer af den danske adel i det hele taget. Vi vil sikre en kontinuitet for den danske adel fremover, hvor nøgleordene er kendskab til egen historie, netværk og fælles reference.

Efter det første møde er vi kommet frem til, at det indledende arbejde vil fokusere på nedenstående indsatsområdet. Andet og mere kan følge alt efter medlemmernes ønsker og engagement.

Vi efterlyser derfor ideer, bidrag, ressourcer af alle slags i vores arbejde.

Kontakt: Elisabeth Ahlefeldt-Laurvig – e.ahlefeldt@gmail.com

Foreløbige indsatsområder:

- **IT**
 - Hjemmeside
 - Kontakt med medlemmerne
 - Digitalisering
- **Netværk / service / medlemstilbud**
 - Ressourcefuldt netværk
 - Udveksling internationalt
 - DAU – tilbud for unge
 - Arrangementer så som udflugter og baller
 - Kontakt / samarbejde med ikke naturaliseret udenlandsk adel bosat i Danmark
- **Hvervekampagner målrettet Dansk adel i**
 - Danmark
 - Norge og Sverige
 - Øvrige udland

Grever og baroner og husmænd

Opgøret med de store danske godser 1919

Af John Erichsen og Ditlev Tamm

Gyldendal 2014

Husmandsbevægelsens fineste hour, og ophævelsen af adelens sidste markante bastion, er det snævre men her bredt udfoldede tema for dette velskrevne værk. Historien om ophævelsen af majoraterne i årene 1920-30 er en særlig dansk specialitet, for intet andet steds i Europa tog staterne sig så godt betalt for at ophæve majoratsbånd og forvandle besiddelsen af disse ejendomme til et normalt juridisk ejerskab. Resultatet betød i det danske tilfælde afgivelse af 20.111 hektar dyrkbar jord, og en afgift til staten på 89 mio. kr. (ca. 3.000 mio. nutidskroner), samt en lang række kunstværker og klenodier til de største danske museer. På positivsiden kom der 2.300 husmandsbrug, samt tilførsel af jord til 750 eksisterende brug ud af loven, og dermed livsgrundlag for et tilsvarende antal familier, som dermed kunne få et selvstændigt eksistensgrundlag.

Majoraterne, dvs. grevskaber, baronier og stamhuse m.v., var tæt sammenkædet med grundlæggelsen af den enevældige stat, og forhistorien i 1600-tallets slutning ruller ganske udførligt op. Interessant og let fortalt, begyndende med kapitlet 'ouverture'. Meget passende betegnelse, for langsomt nærmer læseren sig det skelsættende år 1849, og med sagens overgang til det fra 1901 parlamentariske demokratiske folke- og lands-ting bliver læseren meget grundigt ført gennem kommissioner og udvalg frem til 1919, hvor tidens revolutionære toner var medvirkende til at resultatet blev som det blev. I den udførlige beskrivelse af lovens retslige efterspil mærkes det, at den ene af forfatterne er jurist, men fortællingen er god, sammenholdt med vedkommende illustrationer og små sidehistorier.

Blandt bogens nyheder er gennemgangen af det forfatterne har kaldt

'skattejagten', dvs. hele forløbet om den nidkære museumsdirektør Otto Andrup, der som repræsentant for staten, besøgte de afløsende gårde og udtog kunstværker og indbo, som han vurderede måtte være af så stor national betydning, at det måtte ende på museum. I sig selv en kilden opgave, der efterfølgende medførte mange års skepsis over for statslig indgriben i privatsfæren rundt om på godserne.

En pointe som forfatterne ikke gør så meget ud af, er det faktum, at en stor del af majoraterne den dag i dag, hundrede år efter lovens vedtagelse, stadig indehaves af de samme slægter (eller efterkommere på spindesiden) som i 1919, nemlig på hele to tredjedele af gårdene. Ganske vist med mindre jordtilliggende og i mere beskedne rammer og andre forhold end dengang, men alligevel – der har således ikke været tale om en decideret udrensning af adelen fra deres gårde. Omvendt har husmandsbruget efter et par succesfulde generationer for længst måttet give op over for strukturudviklingen, der nu atter tilsmiler stordriften.

En fjerdel af bogen anvendes til et stort bilagsmateriale, transkriptioner, litteraturgennemgang m.v. Det er ganske meget, men afsnittet er informationstungt og får dermed sin helt egen værdi, så det er berettiget. En flot bog der samtidig er en informativ ramme om denne helt særlige danske fortælling.

Mogens Kragsig Jensen
Redaktør Danmarks Adels Aarbog

Abonnement på Meddelelser

Har du ikke mulighed for at blive medlem af Dansk Adelsforening, kan du alligevel modtage Meddelelser. Det koster 150,- om året. Tegn et abonnement på www.adelsforeningen.dk

Porcelæn - adelens luksus

Af Marie Kirstine Elkjær

Porcelæn er i dag at finde i alle danske hjem, men før i tiden var porcelænet endyr vare, som signalerede luksus og overflod. Man havde derfor utallige smukke stel på de danske herregårde – stel som stadig eksisterer i dag, og som fortæller historien om både håndværksmæssig finesse og elitekultur i Europa. Gammel Estrup – Herregårdsmuseet udstiller herregårdsporcelæn på herregårdens anden sal fra påske til efterårsferien 2014.

Fra Ostindien til Europa

Man har i mere end 1.000 år fremstillet porcelæn i Kina, og især under Ming dynastiet (1368-1644) blev det en stor eksportvare til de europæiske hoffer. I Japan opstod i løbet af 1600-tallet også en blomstrende porcelænsindustri, og i 1700-tallet eksporteredes efterhånden endog meget store mængder porcelæn fra både Kina og Japan til Europa via de Østasiatiske kompagnier. Det ostindiske porcelæn var kostbart og signalerede en vis status i samfundet, og det var derfor at finde i rige mængder på slotte og herregårde rundt om i Europa.

I Kina og Japan fandt porcelænet anvendelse i forbindelse med te-drikning, en skik som i løbet af 1700-tallet for alvor også vandt indpas i Europa. Porcelænet var også yndet i forbindelse med indtagelsen af andre af 1700-tallets nye eksotiske forbrugsgoder så som kaffe og chokolade. På fadet ses 7 små porcelænsflasker, der er udformet, så de passer til fadet. De små flasker er beregnet til opbevaring af forskellig slags te. Tesættet stammer fra Gammel Estrup og er i dag en del af Gammel Estrup - Herregårdsmuseets samling.

I løbet af 1700-tallet lykkedes det også at fremstille porcelæn i Vesten, og i Danmark åbnede den verdenskendte Kongelige Porcelænsfabrik i 1775. Fabrikken producerede fra begyndelsen mange smukke og berømmede stel blandt andet det musselmaledede stel og Flora Danica, der begge er fra slutningen af 1700-tallet. Med tiden blev kinesisk og japansk porcelæn i vid udstrækning udkonkurreret af den voksende europæiske produktion. Og efter industrialiseringen og masseproduktionens fremkomst i slutningen af 1800-tallet blev porcelæn også noget, som alle kunne få råd til. Som så mange andre af elitens goder kom det øverst på ønskesedlen hos den fremvoksende middelklasse i 1900-tallet, og man skulle gerne kunne dække til mindst tolv på et stel fra Den Kongelige Porcelænsfabrik eller til nød Bing og Grøndahl. Porcelænet har derfor en anden kulturhistorie i dag, men den engelske betegnelse for porcelæn "china" røber, hvordan porcelæn engang var synonymt med riget i midten.

Fauna Danica tallerken fra Den Kongelige Porcelænsfabrik smykket med billeder af dyr fra den danske natur, hvilket gør det til det oplagte service i forbindelse med en jagtmiddag. Tallerknerne er venligst udlånt fra en privatejet jysk herregård.

En svær kunst

Fremstillingen af porcelæn er en kompliceret og teknisk krævende proces. Kaolin, kvarts og feldspat blandes, formes, tørres og forglødes ved ca. 900°. Herefter påføres glasur, og en såkaldt blankbrænding ved ca. 1450° gør porcelænsmassen tæt og smelter glasuren. Endelig dekoreres eventuelt med endnu et lag glasur, og en yderligere brænding afslutter processen. Ikke mindst brændingen ved de meget høje temperaturer har gennem tiden voldt store vanskeligheder for dem, der forsøgte sig med porcelænsfremstilling, og det var blandt andet derfor, at europæerne først mestrede kunsten i løbet af 1700-tallet.

Til gengæld havde man før i tiden i Europa fajancen – lertøj med hvid tinglys – som lader sig fremstille ved lavere temperaturer og derfor er noget nemmere at producere. Klassisk fajance blev allerede produceret i Persien og dele af Mellemøsten for 1000 år siden, og i Europa blev navnlig byen Delft i Holland i 1600-tallet et centrum for produktionen af fajance i sin klassiske form. I dag forbindes betegnelsen fajance oftest med en type opfundet i 1795 af englænderen Josiah Wedgwood kaldet stengods-fajance. Denne form for fajance minder mere om porcelæn end den klassiske fajance, men har dog ikke porcelænets hårdhed. Europæisk fajance fandtes side om side med det ostindiske porcelæn på de danske slotte og herregårde, og de mange fine stel symboliserede adelens status i samfundet, mens der i dag produceres og sælges både porcelæn og fajancestel i alle afskygninger og prislejer.

Karakteristiske 8-kantet Delft-vase i fajance udsmykket med blå dekorationer, der skulle ligne det, der fandtes på kinesisk porcelæn. Der indgår to af disse vaser i Gammel Estrup – Herregårdsmuseets samling.

Porcelæn som statussymbol

Store fester, mange gæster og menuer sammensat af mange retter krævede at herregårdene var rigt udstyret med porcelæn. Inventaroptegnelser fra 1796 røber da også, at eksempelvis greve Jørgen Scheel (1768-1825) til Gammel Estrup ejede store mængder porcelæn,- 885 stykker opregnedes der på hans besiddelse Scheel(i dag Sostrup). Eliten samlede ikke et stel over mange år, som middelklassen gjorde senere, men bestilte et samlet sæt på en gang. På Den Kongelige Porcelænsfabrik havde stellet et nummer som reference i tilfælde af, at der skulle blive behov for at supplere op – et stelnavn til ønskesedlen var derfor overflødigt.

De mange forskellige typer service – store dybe tallerkner, små dybe tallerkner, store flade tallerkner, små flade tallerkner, kagetallerkener, store og små terriner, forskellige fade, sovseskåle og sågar porcelænspynt, som blev benyttet som dekoration på bordet – vidner om elitens økonomiske overskud og bidrog til at understrege værtens status overfor eventuelle besøgende. Men porcelænet fortæller også om datidens spisevaner, hvor herskabet indtog mange retter ved hvert måltid, og hvor der hverken blev sparet på maden – der ofte skulle tilberedes over flere dage – eller servicet, der skulle bæres rundt i et stort hus og efterfølgende vaskes af i hånden.

Vasen uden fodstykke er udført omkring 1785 på Den Kongelige Porcelænsfabrik, mens vasen med fodstykke - ligeledes et arbejde fra Den Kongelige Porcelænsfabrik - er fra 1872. Vasen er en taknemmelighedsgave fra greverne på Bregentved og Lystrup til deres huslære Christian Henrik Brasch, præst til Vemmetofte 1847-1886. Godserne Bregentved og Lystrup ses gengivet i de ovale billedfelter. Vasen uden fodstykke er en del af Gammel Estrup – herregårdsmuseets samling. Vasen med fodstykke er venligst udlånt af familien Wilcken.

Kinesisk porcelæn i russisk-dansk trekantsdrama

En del af det porcelæn, der udstilles på Gammel Estrup, er af typen familie verte fra perioden K'ang hsi (1662-1722). Porcelænet er sandsynligvis en del af det, som tilhørte arvingen til Gammel Estrup, Christen greve Scheel (1743-1771), og hans hustru Eleonora Agnes Raben (1743-1808), da de i slutningen af 1760'erne opholdt sig ved Katharina den Stores hof i Rusland.

Den unge greve Christen Scheel til Gammel Estrup var i slutningen af 1700-tallet udset til at skulle varetage diplomatiske opgaver for den danske konge, og da han i 1771 døde pludseligt i Rusland - kun 28 år gammel, opstod der hurtigt et rygte om, at han var blevet myrdet på foranledning af Katharina den Stores elsker, grev Orlov. Katharina satte stor pris på den smukke, unge danske greve, og Orlovs motiv skulle således have været jalousi. Christen Scheels kone, Eleonora Agnes Raben, der nu var blevet enke, måtte rejse hjem til Danmark med parrets 4 børn og et i vente. Rejsen var dyr, og for at skaffe penge solgte hun familiens fine kinesiske porcelæn. Ved afrejsen fra Sankt Petersborg indfandt Katharina den Store sig imidlertid med det bortsolgte porcelæn, som hun nu skænkede tilbage til Eleonora Agnes. Denne gestus skulle være bevis på, at der havde været endog meget varme følelser mellem den unge dansker og kejserinden.

Efter at porcelænet var kommet hjem til Danmark, gled det endnu engang ud af slægten Scheels eje, da godset blev solgt i 1926. I sommeren 2013 fik Gammel Estrup - Herregårdsmuseet for første gang i mange år muligheden for at generhverve en større del af dette porcelæn, og nu kan publikum så for første gang se denne specielle del af herregårdens originale udstyr udstillet.

Christen greve Scheel til Gammel Estrup (1743-1771), der døde under mystiske omstændigheder som gesandt i Rusland, og hvis kone overlevede ved hjælp af et ostindisk porcelænsstel.

Særudstillingen 'Porcelæn – adelens luksus' kan opleves på Gammel Estrup – Herregårdsmuseet fra 12. april til 19. oktober 2014. Udstillingen består af forskellige stel og enkeltdele med tilknytning til danske herregårde. I Gammel Estrups Grønne Sal findes et dækket bord, der skifter efter årstiden. Man har således kunnet opleve et særligt påskebord og en jagtopdækning. I sommermånederne vil man kunne se en let sommeropdækning. Museet vil gerne gøre udstillingen levende ved at udskifte stellerne løbende, så ligger man inde med et stel, der har været i brug på en herregård, og som må udstilles på Gammel Estrup, så kontakt museet på post@gammelestrup.dk.

Synes du, at din egen slægt bliver overset?

Så skriv om den i Meddelelser.

Vi er mange, som gerne vil læse om den.

Jubilæumsbogen

Maleri søges til forsiden af Dansk Adelsforenings jubilæumsbog, som udkommer i 2015. Vi søger et maleri af høj kvalitet (sidste halvdel af 1800-tallet, eller meget gerne 1900-tallet) af en adelig familie, f.eks. med forældre og børn / børnefolk / eller andet (befolket) motiv der signalerer adelig slægt eller herregårdskultur.

Alle forslag og idéer modtages med tak.

Forslag (helst med digitalt foto) kan sendes til redaktør Mogens Kragstig: mogens.k@bib.sdu.dk

Finlands Riddarhus

Af Carl-Thomas von Christerson

Indledning

Hvad er et ridderhus? Ja, det er i virkeligheden to ting, en bygning og en betegnelse for adelen som korporation, altså en sammenslutning. I denne dobbelte betydning er de to ridderhuse i Sverige og Finland i en klasse for sig. Der eksisterer ikke noget tilsvarende. I det øvrige Europa findes offentligretslige korporationer for adel i Storbritannien, Nederlandene, Belgien og Spanien. Ridderhuse har eksisteret tidligere, bl.a. i det Ruslands forskellige provinser og i de Baltiske lande, og der fandtes sågar også et ridderhus i guvernementet Viborg, de dele af det sydøstligste Finland der blev afgivet til Rusland ved fredsslutningerne i Nystad 1721 og Åbo 1743, men som i 1811 blev genforenet med Finland. I dagens Rusland har man på privat basis og i betydningen sammenslutning forsøgt at genoplive ridderhuse for den eksisterende russiske adel.

Et ridderhus som bygning havde og har stadig først og fremmest en praktisk funktion. Det er et sted hvor adelsstanden kunne mødes, hvorfra adelens anliggender blev administreret, hvor man som nyslået adelsmand skulle introduceres for at blive erkendt blandt ligemænd, og hvor man nøje holdt rede på, hvem der tilhørte adelsstanden. Her skulle foreligge en kopi af adelspatenternes tekst og hertil skulle familierne indgive verificerede oversigter over familiemedlemmerne. I Stockholm er ridderhuset en af de arkitektonisk bedste og mest storslåede bygninger fra den svenske stormagts-tid. I Helsingfors er bygningen fra 1862 en repræsentant for den nygotiske stil, der var fremherskende indenfor arkitekturen på det tidspunkt.

Ridderhusets opståen

Et ridderhus kan godt eksistere uden et fysisk hus. Det svenske ridderhus blev oprettet med ridderhusordningen af 1626, men længe mødtes man i en provisorisk indrettet bygning ved den tyske kirke i Stockholm. Den nuværende bygning blev taget i brug 1655, men først med afsløringen 1774 af statuen af Gustav Vasa var anlægget, som vi kender det i dag, helt færdigt. Finland fik officielt en egen ridderhusinstitution i 1809. Møderne blev holdt i forskellige lokaliteter først i Åbo, siden i Helsingfors, da regering og administrationsmyndigheder flyttede dertil, efter at byen blev landets hoved-

stad. Et hus blev planlagt fra begyndelsen, men først 1858 begyndte byggerarbejdet og 1862 blev det taget i brug. Ridderhuset i Finland kan i pragt og indretning på ingen måde konkurrere med Sveriges, men målt i kvadratmeter er ridderhuset i Helsingfors noget overraskende 200 m² større end søsterhuset i Stockholm og selve ridderhussalen i Helsingfors er med sine 477 m² betydelig større end i Stockholm hvor salen er på 352m².

Som betegnelse for sammenslutningen af den introducerede svenske adel opstod navnet ridderhuset i 1626 i den såkaldte ridderhusordning, der fastslog, "at hele ridderskabet i Sverige og Finland, såvel gammelt som nyt, skal blive fortegnet og skelnet i deres familier og slægter", eller ätter som de kaldes på svensk. Herigennem startedes en registrering af, hvilke grevelige, friherrelige og ubetitlede eller lavadelige slægter, der eksisterede i Sverige. I ridderhusordningen af 1626 skelnede man mellem højadelen og lavadelen. Til højadelen hørte herreklassen, der bestod af grever og baroner, også kaldet friherrer og så ridderklassen, der bestod af ubetitlede efterkommere til rigsråd. Lavadelen eller svendeklassen bestod af den øvrige og ubetitlede adel. Alle fik tildelt et nummer første gang de blev introduceret. F. eks. fik greverne Brahe nr. 1, Leijonhufvud nr. 2 og De la Gardie nr. 3. De tre første

friherrer var Stenbock, Oxenstierna af Eka och Lindö og Horn af Åminne. Nummer 1 blandt lavadelen blev Lilliehöök af Fårdala, nr. 2 Cruus og nr. 3 Ryning. Omkring 100 år senere, i 1720, var man i denne klasse nået til nr. 1775 med en dommer i Västmanland, der hed det samme som jeg.

Tilsammen dannede de tre klasser adelsstanden ved de svenske rigsdage, hvortil hver adelsslægt havde både ret og pligt til at vælge en person til at repræsentere sig. Det var sædvanligvis slægtens overhoved, der både dengang som nu betegnes som huvudman. Adelstandens møder ledtes af en såkaldt landmarskal. Som den fornemmeste af de fire stænder ved de svenske rigsdage og med de vidtgående privilegier, som denne stand var udstyret med, havde adelen selvfølgelig i høj grad indflydelse på landets styrelse. Som samlet betegnelse for hele adelsstanden brugte, og bruger man stadig, "Ridderskapet och Adeln". Institutionen "Finlands Riddarhus" er oprettet 1818 ved en kejserlig bestemmelse og gennem immatrikulation af de i landet boende svenske adelsslægter, introduktion af nyadlede finske adelsslægter eller naturalisation af udenlandske, f. eks. russiske, baltiske eller skotske adelsslægter.

Ridderhuset i Finland

Krigen 1808-1809 mellem Sverige og Rusland var en udløber af Napoleonskrigene i Europa, og fik som resultat at Sverige måtte afstå Finland til den russiske zar Alexander I, der ved landdagen i Borgå marts-juli 1809 de facto hyldedes som landets nye hersker. Han kvitterede med at give Finland en autonom stilling i zarriget. Landet beholdt sine love og statsinstitutioner fra den svenske tid, og zarens ord om, at nu var Finland ophøjet blandt nationernes antal skaffede ham en enorm goodwill i befolkningen. Situationen besegledes ved fredstraktaten i Fredrikshamn den 17. september 1809. Finland forblev en del af zarriget Rusland frem til 6. december 1917, hvor landets regering, Senatet, efter den kommunistiske revolutionen i Rusland udråbte landet som en selvstændig og uafhængig stat og straks fik Lenins godkendelse. Med sin historiske tilknytning til vesterlandet blev republikken Finland herefter en naturlig del af de nordiske lande og i dag også et helhjertet medlem af EU.

Hvad angår antallet af nulevende svenske og finske adelige slægter så er der i Sverige 692, 47 grevelige, 136 friherrelige og 509 ubetitlede slægter. Totalt er der introduceret 142 grevelige, 406 friherrelige og ikke mindre end 2349 ubetitlede slægter. Den finske adel består i dag af 178 slægter, 5 grevelige, 31 friherrelige og 142 ubetitlede, mod totalt 1 fyrstelig, 11 grevelige, 63 friherrelige og 282 ubetitlede enten immatrikulerede eller introducerede. Det

betyder at i Sverige lever stadig godt 21% og i Finland knap 51% af de oprindelige slægter. At dette tal i Sverige er så lavt skyldes selvfølgelig at de fleste nobiliseringer her skete under stormagtstiden med de på denne måde mange belønnede officerer. Man må sige at erhvervsdødeligheden har været meget stor, samtidig med at mange slægter blev kortlevede på grund af den store børnedødelighed. I Finland skete der en stor nobilisering efter 1809, og slægterne har i forhold til Sverige kunnet leve mindre udsat og i relativt fredelige tider. Talmæssigt er den svenske adel i dag på ca. 31.500 personer, hvoraf ca. 25% er bosat uden for landets grænser, mens den i Finland er på ca. 6.000 personer. 25 af de finske slægter er i dag bosat uden for landet.

Under landdagen i Borgå 1809 nedsattes et ridderhusudvalg, der udarbejdede bestemmelser for det kommende ridderhus. Ved afslutningen valgtes en direktion på 6 medlemmer, to grever, to friherrer og to ubetitlede adelsmænd, der skulle mødes mindst to gange årligt. Direktionen havde som opgave at forvalte ridderhusets økonomiske midler, udleje de lokaler i det kommende ridderhus som man ikke selv benyttede, udlåne indkomne midler og belåne eventuel ejendom så fordelagtigt som muligt. Med iagttagelse af størst mulig besparelse skulle den også forestå opførelsen af en passende

ridderhusbygning og endelig mod en særlig afgift bevilge introduktion til de, der var berettigede dertil og endvidere aflønne ridderhusets tjenestemænd. Direktionen skulle ligeledes oprette en matrikel over alle landets adelsslægter med henblik på oprettelse af det finske ridderhus. Introduktionsafgiften for nye grever skulle være 800 sølvrubler, for nye friherrer 600 sølvrubler og 400 for ubetitlede. For de slægter, der allerede var introducerede på det svenske ridderhus, skulle ingen afgift opkræves, da de jo allerede en gang havde betalt for introduktion. Selv om Finland de facto var under russisk herredømme fra foråret 1808, så var det datoen for fredsslutningen 17. september 1809 der afgjorde hvorvidt en i Sverige nyadlet og på ridderhuset her introduceret slægt automatisk havde ret til at søge immatrikulation på det nye finske ridderhus.

Da sammenslutningen af adel i den nye finske statsdannelse endnu ikke ejede videre økonomiske midler ansøgte man zaren om penge til en ridderhusbygning. Men Alexander I afslog dette, da han anså, at det var et anliggende som ridderskabet og adelen, med støtte i sine privilegier og uden støtte fra staten, selv måtte stå for. Derimod anså zaren at direktionen omgående skulle indlede sin virksomhed og iværksætte immatrikuleringen af den finske adel. Inden udgangen af 1817 skulle alle på Sveriges ridderhus introducerede, men i Finland boende adelslægter, melde sig hos direktionen og anmode om immatrikulation, og overhovedet skulle aflevere både bevis på den adelige værdighed og komplette og dokumenterede genealogier over slægtens medlemmer.

I 1818 påbegyndtes så selve immatrikuleringen. Det er vigtigt at skelne mellem immatrikulation, d.v.s. registreringen på det nye finske ridderhus af allerede adelige og på Sveriges ridderhus introducerede slægter, og så introduktion, d.v.s. en godkendelse og registrering på Finlands ridderhus af nyadlede finske eller i Finland naturaliserede udenlandske adelslægter. På mødet den 23. januar 1818 beskæftigede direktionen sig med introduktion af nogle nyadlede slægter og på mødet dagen efter indledtes den egentlige immatrikulation. Den første blev slægten von Sticht, den anden såmænd familien von Christierson, der begge uden videre formaliteter meget lakonisk i protokollen noteredes med "immatriculeras". Nr. 3 blev den meget gamle finske slægt Finckenberg. Senere om efteråret oprettedes selve matriklen, og her fik hver slægt sit eget nummer med skyldig hensyntagen til, hvordan de var placerede på det svenske ridderhus, f.eks. om de tilhørte uradelen og havde et lavt nummer, eller om de senere adlede havde et højt nummer. Der var selvfølgelig en hel del prestige forbundet med dette. Fra januar 1820 holdt ridderhusdirektionen sine møder i Helsingfors. På det

sidste møde i Åbo, den 13. januar 1820, besluttedes at anskaffe en pengeboks der kunne skrues fast i gulvet. Pengeboksen findes stadig og opbevares på Finlands ridderhus.

Ridderhusbygningen

Fra Borgå 1809 forelå en beslutning af ridderskabet og adelen om, at der til nationen og adelen skulle opføres et værdigt ridderhus så snart de nødvendige midler kunne skaffes. Zaren havde som bekendt i 1816 resolveret, at det måtte man selv skaffe midler til. Pladsen var dog udset. Et grundstykke vest for Senatshuset blev angivet som pladsen for et stænderhus fælles for alle fire stænder. Dette hus blev dog aldrig bygget, men grundstykket blev fra omkring 1817 angivet som ridderhusgrunden i de forskellige byplaner og på kort, der blev udarbejdet i forbindelse med byreguleringen. Det blev en langstrakt proces. Der skulle gå over 50 år fra beslutningen om en ridderhusbygning blev taget i 1809 og til huset stod færdigt i 1862. En af årsagerne var at den enevældige zar ikke tillod adelens medlemmer at mødes i plenum for at diskutere sagen, eller noget som helst andet for den sags skyld. I stedet fik adelen særlig tilladelse til at vælge 9 kommitterede, der skulle behandle sagen.

Det færdige hus er i to etager med fuld kælder. Den høje stueetage indeholder genealogens og de øvrige ansattes arbejdsværelser, et nyindrettet bibliotek, køkken og bedefaciliteter foruden en lejlighed til viceværten. I kælderen er indrettet et sikret og klimastyret arkiv. Hovedetagen indeholder selve ridderhussalen, et forværelse, direktionens mødeværelse og landmarskallens værelse. I begge etager er i dag en del lokaler lejet ud. Hovedfacadens øverste etage domineres af ridderhussalens høje smalle gotiske vinduer. Dermed fik bygningen et monumentalt udseende, og ved at trække bygningen helt tilbage på grunden blev der plads til et grønt anlæg foran.

Det er ret bemærkelsesværdigt, at den ellers så dominerende empire- eller nyklassiske stil i Helsingfors centrum endte med i ridderhuset få en enlig monumentalbygning i nygotik. Årsagen skal søges i flere forhold. Der var flere arkitekter indblandet i planlægningsfasen, både finske og russiske, og tegninger og byggeprojekter blev hele tiden revideret og ændret i en stadig balance mellem ønsket om en prestigebygning og de økonomiske realiteter. Lensarkitekt Georg Theodor Chiewitz (1815-1862), der blev den endelige arkitekt, og som forestod byggeprocessen, havde i første omgang fået til opgave at omarbejde andres byggeforslag. Han havde dog fået frie hænder til at bedømme, hvorvidt huset skulle opføres i gotisk eller anden stil. Chiewitz selv var ingen nygotiker. Hans arkitektur er først og fremmest nyrenæssance, men tiden er jo kendt som stilforvirringens tid, og hvad angår nygotik i Finland, så er den anset som en modefænomen, et kort arkitektonisk mellemspil inden nyrenæssancen satte ind ligesom i andre af Europas storbyer. Endelig så var det næppe nogen attraktiv opgave at omarbejde andres forslag, så Chiewitz foretrak naturligt nok at komme med sit eget forslag, det forslag der blev det endelige. Huset blev opført mellem 1858 og 1862 og stod dermed færdigt til landdagen 1863, hvor alle fire stænder fik tildelt mødelokaler.

Ridderhuset i dag

Adelen havde oprindelig sin store magt gennem den eksklusive ret til statslige embeder og officerstjenester. Dertil, at samtlige adelige slægter havde ret til at sende en repræsenteret til rigsdagene eller de folkeforsamlinger, der på den ene eller anden måde blev sammenkaldt. I Sverige havde rigsdagene sin oprindelse i stænderforsamlingerne, de folkerepræsentationer der stammer fra middelalderens fyrstestater i det tysk-romerske rige. Disse folkeforsamlinger blev også kaldt landdage og fungerede i princippet på samme måde som rigsdagene, hvor kongen mødtes med repræsenter for forskellige stærke interessegrupper i landet. Sådanne rigsmøder blev i begyndelsen indkaldt under kriser for at samle støtte og give beslutninger legitimitet. I

Sverige udvikledes stænderrigsdagene under kong Gustav Vasa, hvor valgte repræsentanter for adel, gejstlighed, borgere og bønder mødtes med kongen for at træffe beslutninger i fælles anliggender, f. eks. lovgivning og beskatning.

I 1906 blev den sidste stænderlanddag i Finland afholdt og her afskaffedes de sidste standsprivilegier og vedtoges den repræsentationsreform, der indførte et parlamentarisk senat med almindelig valgret også til kvinder. Fra 1918 ændredes navnet til Finlands Rigsdag. Rent forfatningsmæssigt er adelen i Finland i dag en offentligretlig korporation, der er erkendt af staten. Virksomheden styres af ridderhusordningen af 1918, der er en del af Finlands forfatningssamling. Sådan var det også i Sverige frem til den 11. april 2003, hvor en lovændring ændrede den svenske adel status til en helt privat institution. I Sverige styres virksomheden dog stadig af en ridderhusordning gældende fra 1866, året efter at stænderforfatningen blev opløst og erstattet af tokammerrigsdagen.

Det er i sig ret usædvanligt, at man i en republik, Finland, har en officielt erkendt adelsstand. Hvor man i Sverige tillige kraftigt har begrænset orden-svæsenet, eksisterer dette i fuld udstrækning stadig i Finland ligesom i Danmark, der igen med grundloven 1849 afskaffede adelens privilegier, hvilket som nævnt først skete 1906 i Finland.

Finland udråbte sig selv til en selvstændig stat den 6. december 1917. Af flere årsager blev der endnu ikke afholdt valg til præsidentembedet for den nye stat, bl.a. befandt der sig en stor mængde russiske soldater i landet. Dertil udbrød der i januar 1918 krig i landet, der af de røde blev kaldt borgerkrig, og af de hvide borgerlige blev kaldt frihedskrig. Krigen blev dog kortvarig, kun nogle måneder, hvorefter der blev afholdt nyvalg, og et grundlovsudvalg blev nedsat. Indtil videre var det formanden for senatet, Pehr Evind Svinhufvud, der var indehaver af den højeste magt i landet. I december 1918 blev han afløst af general Mannerheim, der var rigsforstander til præsidentvalget juli 1919. For Ridderskabet og Adelen fik det den ikke uvæsentlige betydning, at det blev Svinhufvud der i november 1918 stadfæstede den stadig gældende ridderhusordning for Finland. I maj 1919 stadfæstede rigsforstander Mannerheim et par nødvendige ændringer, bl.a. betinget af at landet blev en republik og ikke et monarki som først tænkt. Både Svinhufvud og Mannerheim var hovedmænd for deres respektive slægter og, alt andet lige, havde de en naturlig interesse i at få denne sag på plads.

I både Sverige og Finland afholdes hvert tredje år et såkaldt adelsmøde, i virkeligheden et slags repræsentantskab, hvortil hver slægt har ret til at sende et medlem. Repræsentanterne samles for at diskutere interne anliggender som økonomi, forvaltning af fonde, vedligeholdelse af bygningen, fremsatte forslag og vælge bestyrelse og fastlægge en virksomhedsplan for de kommende tre år. Mødet begynder altid klokken 12 den første dag i marts, der ikke er en helligdag. Der aftales en række møder og sædvanligvis er det overstået i april, hvorefter det traditionelle adelsbal afholdes. Som privat institution kan adelen i Sverige siden 2003 selv ændre ridderhusordningen, men i Finland, hvor ridderhusordningen stadig er en del af den finske stats forfatningssamling, kan ændringer i ridderhusordningen således kun ske med Finlands Rigsdags medvirken.

NYT PH.D.-PROJEKT UNDERSØGER, HVORDAN REFORMATIONEN PÅVIRKEDE DEN DANSKE ADEL

- Projektet, der er et samarbejde mellem Dansk Center for Herregårdsforskning og Aarhus Universitet, kaster nyt lys over den adelige religiøsitet i midten af 1500-årene.
- Det bidrager dermed til forskningsdebatten om reformationens (1536) indvirkning på dansk elitekultur og til forståelsen af reformationens indflydelse på det danske samfund i perioden.
- Ph.d.-projektet tager del i den store både forskningsmæssige og populære markering af reformationsjubilæet i 2017, der fejrer Martin Luthers opslag af sine berømte teser mod Pavekirken
- Projektet, der løber de næste fire år, forestås af Rasmus Skovgaard Jakobsen.

For yderligere information kontakt faglig sekretær ved Dansk Center for Herregårdsforskning Signe Steen Boeskov på T 8648 3001 eller ssb@gammelestrup.dk.

KAI HAR 25 ÅRS JUBILÆUM

Kai Bo Rasmussen, den afholdte og uundværlige vicevært i foreningens ejendom i Gothersgade har 25 års jubilæum i stillingen.

Vi fejrer ham med en reception
i telt i gården i Gothersgade 158

MANDAG DEN 1. SEPTEMBER 2014 KL. 16-18

Vi håber, at alle tidligere og nuværende beboere
og andre venner af Kai møder frem.

Af hensyn til det praktiske arrangement bedes man tilmelde sig
senest den 26. august til: ww@bruunhjejle.dk

Bestyrelsen

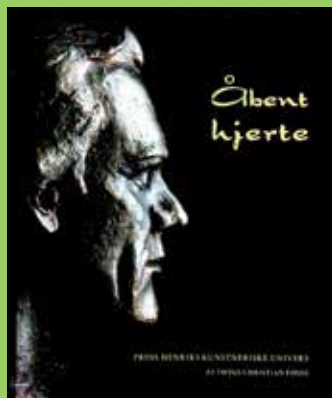
Åbent hjerte

Af Thyge Christian Fønss

Kleart, 160 sider. Vejl. udsalgspris kr. 298,-

Det tog nogle år før Hendes Majestæt Dronningen opdagede, at hendes mand gik og lavede skulpturer i sit atelier. Hun blev virkelig overrasket og imponeret over hans formsans og fantasi. Og Dronningen er ikke den eneste, som blev overrasket. Det var vi mange, der gjorde. Prinsgemalens digte er nok mere kendt af os, men kun få ved, at han har været aktiv som skulptør lige siden sin ankomst til Danmark. Han bevæger sig ubesværet mellem det abstrakte og det figurative – og begge genrer mestrer han lige godt.

Nu er hans værker samlet i "Åbent hjerte". I fællesskab med Prinsgemalen har kunsthistoriker Thyge Christian Fønss beskrevet og analyseret dette interessante kunstneriske oevvre. Prinsgemalen er både en stor samler af kunst og udøvende, hans interesser dækker såvel kokkekunst, digte, musik, portrætkunst, møbelkunst og billedhuggerkunst.

PRINS HENRIK: "Vase med blomster", 1988

Prins Henrik har altid været en kunstner, og det er det, der har gjort ham til en af de mest imponerende kunstnere i Danmark. Han har altid været en kunstner, og det er det, der har gjort ham til en af de mest imponerende kunstnere i Danmark. Han har altid været en kunstner, og det er det, der har gjort ham til en af de mest imponerende kunstnere i Danmark.

Det er første gang, at alle Prinsgemalens skulpturer er samlet og formidlet i en bog. Offentligheden fik en forsmag på hans kunst ved udgivelsen af digtsamlingen "Fabula" fra 2011 og med den fælles udstilling på AROs "Par de deux Royal" for et halvt år siden. Den første skulptur blev afsløret ved Strib på Fyn i 2007. Siden er der blevet opstillet 30 stk i Danmark – hovedsagelig i private haver.

"Åbent hjerte" har 10 personlig udvalgte digte til at understøtte temaerne: Kærlighed, natur og fantasi.

Bogen udkommer i anledning af Prinsgemalens 80 års fødselsdag og H.M. Dronningen har skrevet forordet. Og sikken fødselsdagsgave til os andre! Det er en usædvanlig flot og inspirerende bog. Jeg så udstillingen på AROs flere gange, og bogen her følger flot op. (AvL)

Denne skulptur er et eksempel på den danske kunstneres evne til at skabe en unik og personlig stil. Den er en af de mange skulpturer, som Prinsgemalen har opstillet i Danmark. Den er en af de mange skulpturer, som Prinsgemalen har opstillet i Danmark. Den er en af de mange skulpturer, som Prinsgemalen har opstillet i Danmark.

„La Nuit de Cassini“ er et af de mange skulpturer, som Prinsgemalen har opstillet i Danmark. Den er en af de mange skulpturer, som Prinsgemalen har opstillet i Danmark. Den er en af de mange skulpturer, som Prinsgemalen har opstillet i Danmark.

Gisselfeld - 1699-1753 - II del

Af Andreas Ørskov-Lindhardt

Den 31. juli 1699 blev Gisselfeld, med tilliggender overdraget til Christian Gyldenløve, for en sum af 85.000 rigsdaler - en sum som samtiden som tidligere nævnt fandt urealistisk lav.

Gisselfeld slot havde han indrettet på allerfornemste vis, med smukt udførte silketapeter og gobeliner. Gisselfeld blev til et fyrsteligt hus, og indrettet efter tidens skik og brug, hvilket vil sige, at det renæssancemæssige præg som huset indvendigt havde fra Peder Oxes tid - mørkt og borgagtigt, nu blev erstattet af 1700-tallets lyse og venlige stil, med guldrandede brystpaneler.

Den store sal, på 1. sal - der tidligere benævnes som *Audiensgemakket*, blev beklædt med tapeter af grønt fløj med guldbesætning og guldfrynser. Derudover kendes stort set intet om Gyldenløves "forhold" til Gisselfeld. Man ved fra O.F.C. Rasmussens bog *Optegnelser om Gisselfeld*, at Gyldenløve

opholdt sig på stedet om sommeren, men det er stort set også hvad der kendes.

Ved giftermål få år efter - med baron Niels Juels enke, Dorothea Krag "udbyggedes" kostbarhederne på Gisselfeld. De blev gift den 25. maj 1701.

Den 1. august 1702 føder Dorothea Krag sønnen Christian lensgreve Danneskiold-Samsø i Verona. Navnet *Danneskiold* blev knyttet til de illegitime kongebørns børn efter Frederik III og Christian V. Frederik III's illegitime efterkommere bar navnet Danneskiold-Løvendal og Danneskiold-

Christian Gyldenløve lensgreve af Samsø (1676-1703)

Gyldenløves fader - Christian V (1646-1699)

Laurvig. Begge disse adelslægter er i dag uddøde. Illegitime efterkommere efter Christian V bærer navnet Danneskiold-Samsø, da deres stammoder, Sophie Amalie Moth, af kongen blev ophøjet til lensgrevinde af Samsø.

Samsø havde tidligere tilhørt storkansler Peder Schumacher Griffenfeld, men grevskabet Griffenfeld hjemfaldt til kronen i 1676 som forbrudt len, og dermed kunne kongen i 1677 forære Samsø til sin maitresse. Sophie Amalie Moth og Christian V fik fire børn sammen, hvoraf førstefødte Christian Gyldenløve blev født i 1674. Christian V bestemte ved et patent, udstedt den 4. maj

Christian lensgreve Danneskiold-Samsøe (1702-1726)

denne gang med Cathrine Christine f. von Holstein, datter af stiftamtmand Christian Frederik von Holstein. Hun døde først 1795. Den 17. februar 1728 døde han i en alder af kun 26 år.

Lensgreve Christians lillebror, Frederik greve Danneskiold-Samsøe blev født den 1. november 1703 på Assendrup gods, og nåede derfor ikke at kende sin fader - Gyldenløve, der var død 4 måneder forinden.

Som Gyldenløves yngste søn, var han uden reel indflydelse på ledelsen af Gisselfeld, men som første slægtled, var han med, sammen med sin storebror og

1695, at Gyldenløves descendenter bærer navnet *Danneskiold-Samsøe*. Samtlige af slægtens mandlige medlemmer er født med titel af *excellence*.

Christian Danneskiold-Samsøe blev i 1721 udnævnt til Ridder af Dannebrog og 4 år senere til deputeret i Søetatens Generalkommisariat. Han var som ældste søn besidder af grevskabet Samsøe, friherre til Baroniet Lindenberg og Høgholm. Christian blev i 1721 viet til Conradine Christiane, f. komtesse Friis - datter af Niels greve Friis. Hun døde allerede i 1723. Året efter indgik han på ny ægteskab -

Frederik greve Danneskiold-Samsøe (1703-1770)

søster til at forfatte bestemmelserne i fundatsen. Hertil kom at han en var formynder for den første overdirektør, da denne ved sin faders død ikke var myndig til overtagelse af stillingen. Man kan derfor alligevel med rette tilskrive ham en vis indflydelse på overdirektoratet - og også et vist ansvar for den stand godset var i, og som det tog et par generationer at få oprettet.

Ganske kort tid efter at Christian Gyldenløve havde indgået ægteskab med Dorothea Krag den 25. maj 1701, forfattede han første del af sit testamente. Det skete den 19. september 1701 i Dresden.

Testamentet kom ikke blot til at omfatte hans livsarvinger, men også samtlige af de af hans efterkommere, der skulle have med Gisselfeld at gøre. Han bestemte at Gisselfeld, efter hans, og hans hustrus død skulle omdannes til et adeligt jomfrukloster, idet han den 19. september 1701 bestemmer at

Dorothea Krag (1675-1754)

"Da jeg nu har oprettet en ægtepagt med min elskede og kære hustru Dorothea Krag, hvori jeg har overdraget hende Gisselfeld, Assendrup med tilliggender på livstid, så er det - i overensstemmelse med de grevelige privilegier og den specielle tilladelse, jeg har fået af Kongen, til at oprette testamente - min alvorlige vilje, at nævnte Gisselfeld, Assendrup og alt tilliggende efter vores begges død skal tjene til underhold for 16 jomfruer. Disse må ikke være udlændinge, men skal stamme fra Sjælland, Jylland, Fyn og Norge. Hver af disse jomfruer skal betale 2000 rigsdaler, når de indskrives. Til gengæld får de ret til en årlig hævnning ud af de 16.200 rigsdaler. Den enkelte jomfrus kapital forbliver i klosteret, selv om hun flytter; og de, der for fremtiden bliver indskrevet, betaler forholdsmæssigt mere eller mindre, således som det nærmere vil blive fastsat i fundatsen. Desuden skal der af den sum, jomfruerne betaler ved deres indskrivning, underholdes 50 fattige.

Gyldenløves ligfærd og bisættelse fandt som så mange andre af tidens store sørgenhøjtidler sted om aftenen og har været et effektfuldt skue. De fantastiske ornamenter fra Gyldenløves ligfærd hænger i dag på Gisselsfeld.

[...]

De første 16 jomfruer skal, i lighed med de følgende, tages dels af min egen gren af slægten, dels af min broders samt af min tidligere og min nuværende hustrus grene af slægten - dog kun med to fra hver af disse grene. Min ældste datter skal være abbedisse.

Skulle min hustru Dorothea gifte sig igen, da skal ældste mand af min gren af slægten samvittighedsfuldt føre opsyn med, at godset ikke ruineres, da hun nok har det for livstid, men ikke må stifte gæld på det".

Gyldenløve må have haft en fornemmelse af at hans vision kunne møde modgang, hvilket kan ses af slutningen på hans testamente, idet han påpeger at "Skulle nogen uvedkommende imidlertid blande sig, eller skulle testamentet give anledning til hofintriger, eller skulle der blive foretaget ændringer i den fundats, som siden skal udarbejdes, da skal godset til sin tid gå til min nærmeste arving.

[...]Til skræk og advarsel nedkalder jeg en forbandelse over alle, der enten hemmeligt eller åbenlyst måtte handle imod min vilje".

Året efter, den 18. september 1702 i Verona udarbejder Gyldenløve i tillæg til sin testamentariske bestemmelse.

I 1703 vendte han hjem til Danmark, hvor han ledsagede kongen på en rejse rundt i landet for at bese regimenterne. Den første dag på rejsen - omkring Ringsted, slog lynet ned og ramte Gyldenløves løber der sad bag på vognen, der blev dræbt på stedet. Gyldenløve selv, skulle angiveligt have taget dette som et tegn. Da de ankom til Odense var Gyldenløve blevet syg. Han blev angrebet af småkopper, og døde, natten til 16. juli 1703 i Odense, endnu ikke 30 år gammel.

Gyldenløves enke, Hendes Høje Nåde Dorothea Krag, kunne nu nyde godt

Gisselfeld

af testamentes bestemmelser, idet klostrets oprettelse ikke skulle realiseres førend hun også var afgået ved døden. Han havde også taget med i betragtningen at hun om muligt kunne indgå et nyt ægteskab. Hun kunne besidde Gisselfeld på livstid, men Gyldenløve foreskrev at ældste mand af hans gren skulle sikre ved opsyn at der ikke skete en forringelse af godset ved ødsel livsførelse. Hun måtte endvidere selvsagt ikke stifte gæld på det. Enkestanden passede ikke hende så godt, og i 1715 indgik hun et nyt ægteskab, for tredje gang, denne gang med Hans Adolf von Ahlefeldt, hvilket kongen Frederik IV (Christian Gyldenløves halvbroder), fandt særdeles upassende. Han mente ikke at von Ahlefeldt var standsmæssig god nok til hende - hun havde jo været gift med Majestætens halvbroder. Von Ahlefeldt var end ikke optaget i grevestanden. Ifølge overleveringen, skulle hun have svaret majestæten med ordene *"Sage dem Könige, das mir ein lebendiger Hund (Ahlefeldt-slægtens hjelmmærke) weit lieber ist als ein todter Löwe"*. Ulykkeligvis havde Dorothea Krag ikke nogen administrativ stor begavelse, og ødslede med ejendommen som det passede hende. Hun havde fri råderet over den, men måtte som påpeget ikke forringe noget, hvilket ville sige at hun skulle opretholde ejendommen i den stand som den var i, da hun overtog den.

Ældste søn, Christian Danneskiold-Samsøe levede ikke op til det han var pålagt af sin salige fader, siden det var lykkedes hans mor - og von Ahlefeldt at ødsle Gisselfeld i økonomisk uføre. Von Ahlefeldt havde det samme problem som Dorothea Krag, - nemlig et for stort behov for overflødig og overdådig livsførelse, i forhold til administrativ begavelse, han var udygtig.

Hun blev siddende på Gisselfeld til sin død i 1754, og opnåede den, dengang meget høje alder af 79 år.

Christian Gyldenløves testamentariske bestemmelser for Gisselfeld, var allerede henholdsvis den 26. juni og den 16. juli 1725 stadfæstet og bekræftet af arvingerne ved kongelig konvention af faderens testamentariske bestemmelser for Gisselfeld og Assendrup gårde og gods.

Christian Gyldenløves datter af første ægteskab med Charlotte Amalie grevinde Danneskiold-Laurvig, Frederica Louise af Danneskiold-Samsøe var blevet viet til hertugen af Augustenborg. Gyldenløves to sønner af andet ægteskab med Dorothea Krag, lensgreve Christian og greve Friedrich af Danneskiold-Samsøe havde dermed, for deres eget og deres efterkommeres vedkommende, givet afkald på ejendomsretten over Gisselfeld. De fastholdte deres faders bestemmelse om at omdanne Gisselfeld til et kloster, med et - set med vore dages øjne, noget mandschauvinistisk ledelsesforhold, idet fundatsen nu foreskrev at døtre af overdirektørerne ikke var arveberettiget til stillingen. Endvidere stod arvingerne fast på, at såfremt nogen fremmed blandede sig i dispositionerne, da skulle fundatsen for klosteret ophæves og ejendommen overgives til nærmeste arving. Dette er knudepunktet i hele kontinuiteten omkring Gisselfeld. Men man undgik på denne måde enhver form for problemer, både med arvespørgsmålet, og statens indblanding i økonomiske spørgsmål.

Arvingernes stillingtagen til Gisselfelds ledelsesforhold

Reelt set havde Christian Gyldenløve ikke taget stilling til fordelingen af direktørposten for klostret, kun at ældste mandlige skulle se til at Dorothea Krag ikke ruinerede godset. Det er derfor usandt, når det sidenhen er blevet fremført at Gyldenløve egenhændigt havde skrevet en suveræn fundats for Gisselfeld, der også omfattede ledelsesforholdet. Fundatsens suverænitet kan ikke påberåbes før tidligst i 1799 - under 2den overdirektør.

Gyldenløve har kun taget stilling til formål, og styrelse indtil hans enke ville afgå ved døden, og i øvrigt har Gyldenløve kun lavet en ægtepagt og et egentligt testamente. Fundatsen er forfattet af arvingerne. Der foreligger ikke nogle forarbejder til fundatsen, og skriftlige overvejelser fra arvingernes side i forbindelse med udfærdigelsen af fundatsen, og derfor kan man ikke i dag vide hvilke overvejelser der har fundet sted, og på hvilket grundlag fundatsen har fået netop den formålsparagraf. Det er den almindelige opfattelse at fundatsen er blevet skabt, og i sin suverænitet aldrig har nødvendiggjort hverken ændringer eller tilsidesættelser af formål, men det er

*Christian lensgreve Danneskiold-Samsøe med sin familie.
Det Danneskiold-Samsøe'ske adelsvåben ses øverst i billedet.*

ikke helt korrekt. Faktum er at det reelt set kun er en meget lille del af de oprindelige bestemmelser om et kloster, der er blevet realiseret. Hertil kommer også at de økonomisk svære tider der fulgte, tvang de skiftende overdirektører til at ændre bestemmelserne efter tidernes krav.

At Gisselfeld Kloster altid skulle ledes af en overdirektør - der skulle udpeges iblandt de mandlige medlemmer af slægten Danneskiold-Samsøe og at denne overdirektør skulle have privatbolig i hovedbygningen, det er noget arvingerne bestemmer. Juridisk set har testator, altså Gyldenløve ikke stavnbundet Gisselfeld i fastere forhold, end den til enhver tid værende overdirektør selv kan løsne og justere efter egne og tidernes behov.

Tilsyneladende har direktionsspørgsmålet ikke givet problemer arvingerne imellem da fundatsen blev udfærdiget ved konvention i 1725. Resten af konventionen vedrører selvsagt kun regelsættet for hvorledes overdirektøren udpeges og hvorledes denne skal agere i næsten alle tænkelige situationer.

Overdirektørposten kunne reelt set godt tilfalde en kvindelig Danneskiold-Samsøe, som beskrevet i præmisserne. Kriteriet var blot at pågældende skulle være ugift, og ved indgåelse af ægteskab, fratræde stillingen som overdirektør. Der er derfor også fortolket forkert, når det påstås at grevernes døtre er forment enhver indflydelse på Gisselfeld efter den oprindelige fundatsbestemmelse. De tidlige overdirektører førte gerne deres søstre som

abbedisser for klostret, og muligheden for kvindelig arveret til stillingen som overdirektør, har indtil videre kun været en teoretisk mulighed, men vigtigst er at bemærke, at hverken Gyldenløve eller hans arvinger afskar kvindelig arvefølge.

Det tilbagevendende spørgsmålet har blot været om en fundatsbestemmelse, skrevet i 1701 & 1702 kan tilsidesætte grundloven, som en suveræn fondsbestemmelse med regler der er forfattet i et enevældigt styret land?

Gyldenløves ældste søn - Christian lensgreve Danneskiold-Samsøe var testamentarisk set selvskrevet til at blive første overdirektør, men reelt set nåede han aldrig at bestride embedet, da overdirektørposten først var egentlig gældende ved klostrets oprettelse ved hans moders død, og hun kom til at overleve ham - han blev angrebet af kopper og døde 17. februar 1728. Den 26. i samme måned, blev han bisat i Gyldenløves kapel. Da København samme år brændte, gik sarkofagen med lensgreven tabt.

I konventionen påpeges det dog at første overdirektør er lensgreve Christian, men eneste testamentariske og fundatsmæssige forpligtelse han nåede at bestride var at håndhæve at moderen ikke ruinerede Gisselfeld, og det magtede han ikke. Først efter hans moders død, i 1754 kunne hans søn - hvilket vil sige, Gyldenløves barnebarn, Friedrich Christian lensgreve af Danneskiold-Samsøe indsætte sig, som første overdirektør for Gisselfeld adelige jomfrukloster i Sjælland. På trods af at Christian aldrig nåede at besidde Gisselfeld som overdirektør, blev han af sin samtid betragtet som den, der sikrede Gisselfeld, hvilket nok skal ses i lyset af at det dengang var bekendt at det var Gyldenløves arvinger, med Christian Danneskiold-Samsøe i spidsen, der funderede bestemmelserne for Gisselfeld. Tycho de Hofman skrev om Christian at *"han efterlader sig en Stiftelse, Gisselfeld Kloster, som altid skal gøre hans Navn udødeligt"*.

Voldgrav

Villa Ibsen – Min mormors hus

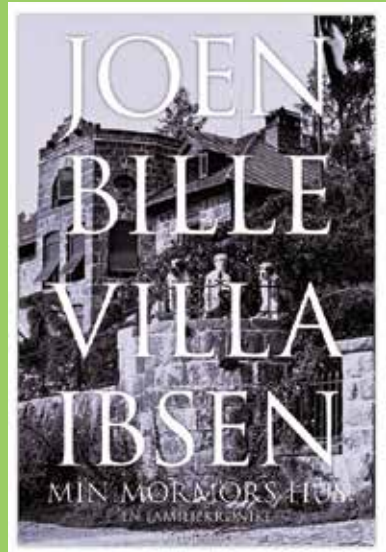
Af Joen Bille

Gyldendal, 328 sider, vejl pris 299,95

Og her gik man og troede, at de adelige familier er dem, hvorom man nok kan fortælle de fleste historier. Men lige her er vi såmænd overgået af Norges to store mænd Henrik Ibsen og Bjørnstein Bjørnson, der har et fælles oldebarn her i Danmark, nemlig Joen Bille, som er kendt for at kunne sin familiehistorie. Sin mors familiehistorie!

Det er underholdende læsning, og hvor er det godt, at Joen Bille har gjort alvor af at få skrevet familiehistorierne ned, mens tid er. De to oldefædre er vidt forskellige. For den ene – Bjørnstein Bjørnson – synes livet at være en leg og for den anden – Henrik Ibsen – er det altid op ad bakke. Bjørnsons datter, Bergliot er koncertsangerinde og gifter sig med Ibsens søn, Sigurd, der er en højt begavet men kompliceret mand. Deres datter Irene gifter sig først med en italiener og lever i et stort dramatisk ægteskab. Så stort, at Irene forlader sin mand og i stedet vælger at gifte sig med danske Josias Bille, som hun senere møder i Italien, og hvor Joen endnu senere kommer til verden. Og sikken verden. Joen vokser op med en kæmpe historie, hvor alle ingredienser er der. Gigantiske ambitioner og store skuffelser, konflikter imellem familiemedlemmerne og ægtefæller. Giftermål og begami. Økonomisk deroute og sejre og jeg kunne blive ved i en uendelighed af morsomme historier og anekdoter. For første gang har jeg lært de to store norske giganter at kende. Altså sådan rigtigt at kende. Jeg har selvfølgelig læst Ibensens "Vildanden" og jeg kender Norges nationalsang, Bjørnsons "Vi elsker dette landet". Men derfra og så til at vide, hvem der står bag den ufattelige mængde litteratur fra begge d'herrer, er sådan en fornøjelse.

Bogen er godt skrevet. Og når man kender Joen Bille bare en lille smule, så er man slet ikke i tvivl om, at hvert et ord er Joens eget. Han skriver lige så begejstret, som han taler. Og det er en sand fornøjelse at høre et men-

neske fortælle familieanekdoter og samtidig have styr på hele stamtavlen på samme tid. Med viden om, at Joen Bille i skolen var forfærdelig dårlig til at skrive stil, så må man sige, at han er kommet godt efter det.

”Min mormors hus” er villaen, som Sigurd og Bergliot Ibsen købte i Italien i 1923, og hvor den store familie samledes. Men alt godt får en ende. I dag er huset desværre solgt og en epoke er slut. Og så er det jo godt, at Joen Bille har genopfrisket, hvad der skete dengang. (AvL)

ET VIGTIGT STYKKE DANSK KULTURARV ER NU BLEVET DIGITALISERET

24. april præsenterede Dansk Center for Herregårdsforskning hjemmesiden www.danskeherregaarde.dk. Det er første gang at alle – fra historikere og slægtsforskere til turister og herregårdsentusiaster – med et enkelt klik får adgang til information om de godt 700 herregårde i Danmark.

Eksklusive tryksager... - til både hverdag og fest

Brevpapir & Visitkort

Konvolutter

Invitationer

Menu- & Bordkort

Gå-til-bords kort

Bøttekort med kuverter

- med prægning, ståltryk eller relieftryk

Fladså Grafisk

Vordingborgvej 43 . 4700 Næstved . Tlf. 55 96 04 00
mail@fladsaagrafisk.dk . www.fladsaagrafisk.dk

En slægtsfest på Gunderslevholm - og hvad det medførte

Af Rolf V. de Neergaard, Gunderslevholm

I efteråret 1952 flyttede jeg til Gunderslevholm, som min far godsejer Viggo de Neergaard, Valdemarskilde, havde købt i 1947 af fru Marie de Neergaard, enke efter cand.jur. godsejer Ferdinand de Neergaard, død i 1938 uden at efterlade sig arvinger.

I foråret 1952, mens jeg gik som ekstern studerende på Den Kgl. Veterinær og Landbohøjskole, fik jeg lyst til at deltage i Det Neergaardske legats generalforsamling, der afholdtes ret ufestlig på Hotel Alexandra i København. Tilstede var bestyrelsen bestående af formanden civilingeniør Holger de Neergaard, hans søn senere kammerherre Wenzel de Neergaard, Førsløv samt skovrider Thomas de Neergaard, Glorup på Fyn. I min ungdommelige naivitet troede jeg, at et antal af slægtens medlemmer mødte op for at overvære slægtsforeningens aktiviteter. Aldeles ikke! Jeg var det eneste menige medlem ved mødet. Der blev dog til en kop tør kaffe under mødet. Min interesse var nær af, at jeg som landvæsenselev havde brugt de lange vinteraftener til at udarbejde en slægtstavle over familien Neergaard, hvilken jeg senere har haft stor nytte af ved udarbejdelse af mine bøger.

Enken efter Ferdinand Neergaard beboede stadig i 1952 og mange år frem hovedbygningen. Hun var min nærmeste nabo med meget glædelig kontakt og som følge heraf kunne hun fortælle mig mange historier og tildragelser på og omkring Gunderslevholm, der jo ikke var mit fødehjem.

I løbet af vinteren 1952-53 modnes tanken om at afholde en sammenkomst (slægtsfest) på hovedbygningen i anledning af, at slægtsbesiddelserne i marts 1953 ville passere 150 års jubilæet.

Jeg vovede at foreslå min tante en sådan fest, og hun var straks fyr og flamme og foreslog, at vi afholdt sammenkomsten på køberen af godserne min tipoldefars fødselsdato d. 24. juli 1953.

Afskrift af tante Mariæ dagbog:

Tante Mariæ dagbog i anledning af familiefest.

Dagen berammes til fødselsdagen 24/7. Antal bestemmes, grene af slægten. Alle hedder N. eller er født N. og efterkommere af P.J. de N.

Indbydelser udstedes knap en måned før.

Hjælp til servering 2 chauff. 2 servitricer og vore egne 4. Hjælp i køkkenet jomfruen og Anna Jensen.

3 spilleborde langs vinduer, 2 langs endevæggen, 2 mindre i Ferd's stue. 2 lys på hvert. 1 stort bord ved den anden endevæg. Ældre honoratiorens ved bord til 12 med gamle glas fine tallerkener og det gamle sølvtøj (2 kandelabre)

Tante Mariæ dagbog i anledning af familiefesten.
Dagen berammes til fødselsdagen 24/7. Antal bestemmes, grene af slægten. Alle hedder N. eller er født N. og efterkommere af P.J. de N.
Indbydelser udstedes knap en måned før.
Hjælp til servering 2 chauff. 2 servitricer og vore egne 4. Hjælp i køkkenet jomfruen og Anna Jensen.
3 spilleborde langs vinduer, 2 langs endevæggen, 2 mindre i Ferd's stue. 2 lys på hvert. 1 stort bord ved den anden endevæg. Ældre honoratiorens ved bord til 12 med gamle glas fine tallerkener og det gamle sølvtøj (2 kandelabre)
Midterbordet med souper'en, d.v.s. spisebordet som det er og to Rødvin på bordene og hvidvin
Hvidvin skænkes. Reserverne. Altsaa 3 glas.
2 hold tallerkener og dessebt do.. Det ene hold staar paa de drikke kede borde, de to andre paa serveringsbordet. Man tager selv den varme ret derefter bydes nærmest.
Ved hovedbordet vartier Valdemarskildes chauffør og en pige. Marie kusk, Else pige, frk. Nørgaard.
Gyldenholms chauffør (udmærket) og en servitrice skænker vin ved de smaa borde i spisestuen. Valdemarskildes chauff. (slet)
Jenny (med Christians hjælp) er i Ferd's stue, hvor skrive borde virker som buffet og saa chatollets plade og lille bord. Ekstra tallerkener paa bogskabshylden.

Løvrigt skal nævnes at der blev holdt 8 taler. T. Marie (versificeret) jeg selv, O. Holger, Wenzel, Easter Anette Holstein Carl N., Godsejer Freetzmann og Charles N. (versificeret)
Der blev modtaget 8 telegrammer, 3 gaver (Sølvgaretæske, bog om Kaj Munk af Ebbe N., æske chokolade af Erik N., Høven var illumineret af 50 fakler lange med begge alleer, og 125 kulørte lamper, anbragt i grupper og i træerne og lange med anen til aalysthuset.
Festen varede til kl. 4 om morgenen, idet der var bal ved et stort mands orkester. Der var ialt indlogeret 55 gæster, for delt paa 5 af familiens gaarde (Valdemarskilde, Gyldenholm, Føllevgaard, Petersminde og Gunderslevholm). De sidste gæster forlod først deres indkvarteringssted 3-4 dage efter festen, der saaledes var meget vellykket.

Midterbordet med souper'en, d.v.s. spisebordet som det er og to forgyldte havestuebord for de 2 ender.

Rødvin paa bordene og hedvin

Hvidvin skænkes. Reserverne. altsaa 3 glas. 2 hold tallerkener og dessert do.. Det ene hold staar paa de dækkede borde, de to andre på serveringsbordet. Man tager selv den varme ret derefter bydes nærmest.

Ved hovedbordet varter Valdemarskilde chauffør og en pige.

Marie kusk, Else pige, frk. Nørgaard.

Gyldenholms chauffør (udmærket) og en servitrice skænker vin ved de smaa borde i spisestuen. Valdemarskildes chauff. (slet) Jenny (med Christians hjælp) er i Ferd's stue, hvor skrivebord virker som buffet ogsaa chatollets plade og lille bord. Ekstra tallerkener på bogskabshylden.

Der blev holdt 8 taler! Tante Marie (versificeret) jeg selv, Holger N, Wenzel N, Faster Anette Holstein, Carl N.,(Gyldenholm) Godsejer Preetzmann,(Aunsbjerg)og Charles N. (versificeret)

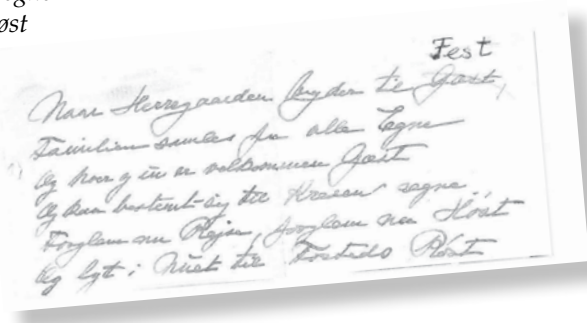
Der blev modtaget 8 telegrammer, 3 gaver (Sølvcigaretæske fra Aunsbjerg, bog om Kaj Munk af Ebbe N., æske chokolade af Erik N.)

Haven var illumineret af 50 fakler langs begge alleer, og 125 kulørte lamper, anbragt i grupper og i træerne og langs med aalen til aalysthuset. Blomsterbed ved havetræppe med det neergaarske våben illumineret.

Festen varede til kl. 4 om morgenen, idet der var bal ved et tre mands orkester. Der var i alt indlogeret 55 gæster, fordelt paa 5 af familiens gaarde (Valdemarskilde, Gyldenholm, Førsløvgaard, Petersminde og Gunderslevholm.) De sidste gæster forlod først deres indkvarteringssted 3-4 dage efter festen, der saaledes var meget vellykket.

Tante Maries velkomsttale:

*Naar Herregaarden byder til Fest
Familien samles fra alle Egne
Og hver og en er velkommen Gæst
Og maa bestemt sig til Kredsen regne
Forglem nu Rejse, forglem nu Høst
Og lyt i Nuet til Fortids Røst*

Viggo de Neergaard, Valdemarskilde., Mathilde de Neergaard. Kammerherre Wenzel de Neergaard, Førsløv. Min mor. Johannes Preetzmann, Aunsbjerg. Værtinden Marie de Neergaard, Gunderslevholm. Civilingeniør Holger de Neergaard. Fru A. Holstein

Omkring 70 slægtsmedlemmer blev indbudte, hvoraf godt og vel 60 tog imod indbydelsen. De 18 af gæsterne havde vi aldrig mødt før, og alle skulle møde op i det stiveste skrud (kjole og hvidt), hvilket dengang ikke var så ualmindeligt endda.

I dagens anledning havde jeg forfattet en lille prolog. Sammen med min halvfar Wenzels datter, Marianne, skulle vi hyggeligt, muntert og pludrende forestille vore forfædre: tipoldefader Peter Johansen og tipoldemoder Elisabeth Mourier, skridende ned ad den pompøse Wiener barok trappe omklædt i Det kongelige Theaters klæder fra 1803, alt mens alle gæsterne stod nede i vestibulen og kiggede forbavset på optrinet.

Prologen:

Rolf: Som du veed, købte jeg nyeligen denne gaard, og nu da vi haver seet huuset, hvad tykkes du da om ded?

Marianne: Mig tykkes ded er ret ed deylligt huus, og ded haver fornøjet mig at see ded med dig paa din geburtsdag, kjære Peter!

"Tipoldeforældrene" Marianne og Rolf de Neergaard

Fru Elisabeth de Neergaard, Valdemarskilde og Johannes Preetzmann, Aunbjerg

Efterkommerne hilser paa Tipoldefar - og mor

*Fru A. Holstein og Kammerherre
C.P.M. Hansen*

*Kammerherre Wenzel de Neergaard,
Førslev. Elisabeth de Neergaard,
Valdemarskilde. Johannes
Preetzmann, Aunsbjerg. Værtinden
Marie de Neergaard, Gunderslevholm*

*Kammerherreinde Majse de Neergaard,
Førslev. Baron Vincens Lerche,
Benzondal. Fru skovrider Thomas de
Neergaard, Gjørup. Forfatter, direktør
Ebbe de Neergaard, Glorup*

*Chr. Vagn Hansen,
Lise Holter og
fru Rigsombudsmand
Inger Vagn Hansen, f.
Stockmarr*

Rolf: *Og ded fryder mig atter at see dig paa dine been, Jakobine Wilhelmine Elisabeth, efter den bette Peters fødsel. Ham købte jeg jo og ed gods (Førslev) og ded endda da han ikkuns var fem dawwe gammel. Men her paa Gunderslevholm ville vi nu bo, til vore dawwes ende.*

Marianne: *Ja, ded fryder mig at du saadan sørger saa vel for dine børen, og her kan der da blive plads for en stoer slægt.*

Lyset tændes i det samme. Vi kikker forundret paa hinanden, da vi opdager alle gæsterne.

Begge: *Nej hov, saa mange, det havde vi nu ikke troet.*

Rolf: *Det fryder os at see, at saa mange har ville gæste dette gamle hus, og hermed fornøje sig med os i en fælles fest. Velkommen alle sammen, og hermed bydes alle til bordet.*

Middagen var naturligvis meget festlig, og man havde sørget for en professionel fotograf.

Marie Neergaard havde jo beredvilligt åbnet hovedbygningen for slægten, men havde dog ytret ønske om også at invitere sine egne nærmeste slægtninge med. Intet var mere naturligt og disse var:

Hendes egen bror kabinetssekretær hos Dronning Alexandrine kammerherre C.P.M. Hansen (af venner kaldet "Ce-På-Mig Hansen") og dennes børn: ejeren af Holløse Mølle Chr. Vagn-Hansen og frue Annie f. de Coninck Smith, baronesse Ingeborg (Bing) Lerche med ægtefælle baron hofjægermester Vincens Lerche, Benzonsdal og rigsombudsmand på Færøerne Cai Vagn-Hansen og frue. Derudover hendes plejebørn: Charlotte Rubesch, gift med hofjægermester Chr. Mourier-Petersen, Rugaard og Marie Louise Mörner, gift med professor Yrjö Alanen.

Slægtsfesten medførte, at vi siden har haft et tæt sammenhold i slægten og masser af medlemmer i den neergaardske forening.

Efter den vellykkede middag kom jeg i snak med Cai Vagn-Hansen og spurgte ham frejdigt om Claus Reventlow, som jeg havde lært at kende som landvæsenselev på Gjorslev, og jeg kunne aflægge ham et besøg på Færøerne!

Cai var fyr og flamme over ideen, og glade var Claus og jeg, da vi ikke rigtig vidste, hvad vi skulle lave i sommerferien.

Det blev en helt uforglemmelig rejse, der varede knap 3 uger fra 14/8 – 2/9, man gav sig god tid dengang, og det skulle da også vise sig, at vi næsten fik

det hele med på rejsen. Vi foretrak at sejle til Færøerne, da vi havde tid nok, selvom der under 2. verdenskrig var blevet anlagt en flyveplads på Vågø. Vi tog med damperen D/S "Dronning Alexandrine" derop. Det var en rigtig damper, der vuggede majestætisk i de tunge Atlanterhavsbølger efter Skagerak. – For første og sidste gang i mit liv anede jeg søsygens mulige kvaler, men skibet var ganske lydløst og særdeles behageligt at sejle med. Rejsen varede 60 timer, og en morgenstund dukkede bjergene omkring Thorshavns fjord op skærmet af den lille ø Nolsø.

Vi blev naturligvis særdeles vel modtaget af rigsombudsmandsparret. Straks efter ankomsten tog vi på vandretur i byens gader og omegn. Vi fik besøgt de to små plantager, der nu dengang nok kun udviste et pauvert udseende, men som vist siden hen skal være fornyet med lidt bedre egnede træarter. Også Dronning Alexandrines hospital blev beset. Allerede næste dag drog vi – Claus Reventlow og jeg – i følgeskab med den kun 7 årige Claus Vagn-Hansen af sted i retning mod Kirkebøreyen oven over Thorshavn. Vi gik raskt, men snart indhentede tågen os. Den kom med få minutters varsel. Forsigtigt fortsatte vi i den tætte tåge og stolede blindt på den 7 årige Claus. Han havde vel gået der før? Tågen blev endnu tættere og pludseligt gik det stejlt nedad og Gud ved, hvor vi havnede? I den tætteste tåge dybt nede hørtes nogle motorer dunke uheldsvangert. Efterhånden kravlede vi ned af det stejleste fjeld, men pludseligt åbenbarede sig med lynets hast det pragtfuldeste Atlanterhavs-sølandskab med det blå Hestø Sund under os, de mange irgrønne øer omkring os og de motordunkende fiskekuttere. Det var altså dem, vi havde hørt oppe i fjeldet.

Vi nåede hurtigt ned til den gamle domkirkeruin fra 1400 tallet – den blev vist aldrig rigtig færdigbygget. Vi besøgte gartneren i Kirkebø, hvem vi skulle hilse fra rigsombudsmanden. Vi skævede nogle gange opad det stejle fjeld, som vi ganske heldigt var kommet ned af ved hjælp af den uforfærdede 7 årige Claus. Hjemturen foregik yderst komfortabelt i rutebil. I det hele taget var vi forbløffede over så forholdsvis mange biler og busser der var på Færøerne allerede dengang.

Ellers må jeg sige, at vore mange udflugter foregik til søs. Sagen var den, at rigsombudsmanden havde båd med fuldt mandskab til rådighed. Imidlertid var det således, at Cai stod for at blive udnævnt til amtmand i Danmark, han vidste dog ikke hvornår, men havde som følge deraf travlt med at afslutte løbende sager i embedet på Færøerne. Cai opfordrede os derfor på det kraftigste til at benytte båden, hvorved Claus Reventlow og jeg fik en enestående chance for at opleve de mest fantastiske steder. Vi skulle bare huske at hilse fra rigsombudsmanden i Thorshavn – så var den hjemme!

Claus Reventlow i salonen ombord på "Thorshavn"

I de følgende dage foretog vi mange ture med rigsombudsmandens båd "Thorshavn" en almindelig fiskekutter, men ombygget til formålet med en rummelig kahyt midt i og kahytter til hver side og mindst 4 køjepladser til gæster. Som Cai sagde: "Brug endelig båden, mandskabet står alligevel parat, men hils endelig fra mig, hvor I kommer frem".

Én af turenegik til Vågø, hvor vi skulle på fisketur i en sø ved flyvepladsen, Vejret var rædsomt, og vi fik ikke meget ud af det.

Derimod tog vi en anden dag på langlinefiskeri, og her var Cai med. Det foregik i Vågøsund langs sydkysten af Strømø. En 2 km lang line blev forsigtigt lagt ud fra båden, og på linen hang med mellemrum en lille line med krog til madding på for fangst af større fisk. Vejret var yndigt, solrigt og nærmest vindstille og fjelde med bl.a. søpapegøjer og alt åndede idyl. Efter nogen tid begyndte vi stille og roligt at hale linen op igen og mange dejlige spisefisk blev halet om bord. Men pludselig ville linen ikke lade sig hive op. Vi halede og slæbte alle mand og endelig kom en stor sæl til syne. Den var selvfølgelig hoppet på maddingen og hang nu fast i kroge i den yderste del af underlæben! Vi syntes naturligvis at det var synd for sælen, men vi blev nødt til at slæbe den op og slå den ihjel. Efter den sjældne begivenhed blev vi enige om at den burde udstoppes og hænges op i kahytten.

En anden dag begav Claus og jeg os af sted til Suderø for at aflægge visit på det helt nybyggede hospital i Tverå. Inden man kommer så langt passerer man Store Dimon, - denne mærkelige ø helt afsondret fra de andre øer. Som et mørkt chokoladestykke hæver den sig med lodrette fjeldvægge op fra det mægtige hav til det højeste punkt 396 meter på den nordlige del af øen. Som følge af disse forhold er Store Dimon meget utilgængelig – og der kan gå uger uden søværtsforbindelse til omverdenen.

Da vejret var nogenlunde stille, vovede vi at aflægge et besøg hos kongsbonden på gården, - den eneste bebyggelse på Store Dimon, som er på 270 ha. "Thorshavn" nærmede sig forsigtigt øen, og en robåd blev sat ned i vandet

et par hundrede meter fra øen. Én af besætningsmedlemmerne roede os det sidste stykke til de til stadighed overvaskede og slimede sten til trappen, hugget ind i fjeldet, vel et par hundrede meter op. Vi forlod båden med bange anelser – sæt nu det blæste op. Så kunne vi måske ikke forlade Store Dimon i en uge!

Vi begyndte nu den besværlige og farlige optur, der var selvfølgelig ikke tale om rækværk - og på toppen af den relativt flade, fuldstændig græsklædte ø, vandrede vi hen til kongsgården. Vi blev hjerteligt modtaget, hilste fra rigsombudsmanden og fik lidt at spise. Familien bestod af kongsbonden, hans kone og 3-4 børn samt kongsbondens mor.

Huset var hyggeligt og velindrettet og i storstuen var husalteret opstillet. Naturligvis.

I et par timer så vi bedriften og henne ved trappen på fjeldsiden mod vest så vi et arrangement til op- og nedhaling af varer 2-300 meter nede på Atlanterhavet til en evig gyngende båd. Der er aldrig ro på havet. Arrangementet bestod af en trisse og et laaaangt tov, som en hest kunne trække.

Vel nede af den farlige stentrappe i den stejle fjeldside fandt vi den frelsende, gyngende robåd (vejret havde holdt sig) og vi sejlede videre til Suderø. I Tverå blev vi modtaget med åbne arme, vi hilste fra Thorshavn og besøgte det nye sygehus. Glæden over besøget var så stort, at vi nærmest fik indtryk af, at arbejdet på sygehuset gik i stå. Hyggeligt var det.

Suderø gav et varmt og venligt indtryk. Vi sejlede videre til Trangisvåg til hvalfangerstationen dér. Netop ankommet kom en stor båd slæbende med en kæmpemæssig kaskelothval efter sig. En kæmpe af dimensioner. Det var en han. De kan blive op til 18 meter lange og med et utroligt stort fremspringende hoved. (Hunner bliver kun den halve længde).

Det var som altid en mægtig begivenhed med sådan en fangst af hvaler med den sjøve, lille, smalle mund med den meterlange række af tænder. Endnu har jeg på mit skrivebord liggende en tand fra kaskelotten til minde om begivenheden.

En anden dag sejlede vi til Myggenæs, det vestligste punkt af alle Færøerne. Myggenæs havde ingen havn – og derfor udsat for store vanskeligheder med kontakt til omverdenen. Ja, man fortalte os, at det kunne hænde, at man grundet det hårde vintervejr først holdt juleaften i februar måned – hvad siger I så!

Bygden ligger hyggeligt og solrigt i læ af nordenvinden og med ca. 130 indbyggere, som mest lever af fåreavl og fiskeri.

Men vi skulle til Holmen adskilt fra Myggenæs, der er forbundet med en smal, gyngende hængebro over en ca. 80 meter dyb kløft med frådende bølger. Vi kom med en hilsen fra Thorshavn til fyrmesteren og blev meget

venligt modtaget. Vi fik forklaret alle tekniske detaljer ved fyret. Nogle af de første radarinstallationer blev installeret dér af englænderne under krigen til overvågning af den så vigtige søfart mellem England og Amerika. Det 14 meter høje fyrtårn stod på den yderste 125 meter høje klippe og lysglimtene kunne ses 26 sømil – altså godt 40 km ude i Atlanterhavet. Ved at se på dette enorme og vilde hav, var det ganske betagende og samtidig gøre sig klart, at den nærmeste nabo var Canada! Claus Reventlow må under disse meget fremmedartede forhold dog have følt sig hjemme, da han jo selv var "fyrmeister" på Romsø i Storebælt!

Grindedrab – og dog...

En dag vi sad hjemme i rigsombudsmandens bolig, blev der pludselig ringet og råbt "Grind!!!"

Det råb, får folk til at kaste alt fra sig og styrte ned til vandet og ud i bådene.

Grindehvalen er en kærkommen spise, der spiller en stor rolle i den almindelige husholdning.

Cai ville denne gang gerne med, og i den sene aften gik vi alle tre om bord i "Thorshavn".

Vi sejlede nord på og ankom tidligt om morgenen til Vestmanhavn, hvor grinderne var fanget. Det særegne ved Færøerne er, at mange af bygderne ligger i bunden af sydøst-vendte, lavvandede fjorde, i hvilke grinderne strander og dermed kan fanges.

Sådan er det ikke i Vestmanhavn.

Bygden ligger beskyttet af meget høje fjelde, der mange steder går lodret ned i vandet. Dertil kommer, at bygden ligger i bunden af et nor med et smalt udløb til fjorden, omtrent som Korsør Nor.

Herinde var hvalfiskene fanget, idet man havde spændt et net hen over udløbet. Antallet af grindehvaler var vel et par hundrede – og der var også spækhuggere i den store flok.

Det var for os et utroligt uvant syn med de ustandseligt op- og neddykkende hvalfisk i den lille naturhavn.

Der var vel godt en halv snes mindre robåde til rådighed med et antal rorkarle i hver båd. Forstavnen var fyldt med hvide sten, som i drevet blev kastet bag dyrene, så disse blev gennet på land.

Claus og jeg blev nu sat i hver sin båd – oven i købet ved styreåren – og vi roede da af alle kræfter – alle bådene på én gang med hvalfiskene foran os. Det så lovende ud, men pludselig forsvandt de mange dyr under bådene og dukkede op ude ved nettet. Noget forbavsede roede vi alle tilbage igen og begyndte forfra men med samme resultat. Igen prøvede vi et par gange til

- forgæves. Man enedes nu om at holde en pause. Man snakkede om, at spækhuggerne måske gjorde grinderne urolige. Cai foreslog, at vi skulle bruge pausen til at aflægge besøg på det næsten færdigbyggede, meget store vandkraftværk, som Højgaard & Schultz stod for, og som skulle forsyne ca. halvdelen af Færøerne med el. Vi så bl.a. den ca. 1.200 m lange tunnel og andre installationer, - ganske imponerende!

Tilbage til bådene begyndte vi jagten på ny, og pludselig så vi det mest sælsomme og fantastiske syn: hele den vældige flok af grinder og spækhuggere sprang elegant over nettet ved udløbet af Vestmanhavn og forsvandt ud til friheden. Farvel og tak! Det var et pragtfuldt syn, som næppe ret mange har oplevet, og Claus og jeg var lettede over ikke at skulle opleve det store blodbad. Kun en enkelt grinde måtte lade livet mens vi så på - på nært hold. Det var naturligvis en stor skuffelse for befolkningen og forsylselmanden, der havde ansvaret. Han drak sig ganske fuld af skam og græmmelse, og vi så ham aldrig mere.

Der var nemlig sket det, at hvalerne havde stødt snuderne mod de stejle klippesider i stedet for at strande langsomt på havbunden.

Mon ikke vi sejlede derfra nord om øerne. De nordvestlige dele af Færøerne er de højeste med Slættaratindur på knap 900 m. Det var utroligt flot og betagende med disse helt lodrette klippevægge lige ned i det store Atlanterhavs dønninger.

Til sidst stak vi hjem på én af fjordene forbi Klaksvig, men der måtte vi ikke komme, da Cai nær var blevet smidt i vandet for nylig, grundet politisk ballade, der huserede på Færøerne i disse år. Nu over 60 år efter, husker jeg ikke helt forløbet, - men senere hen endte det med, at myndighederne i København ligefrem måtte sende en fregat og bringe ro i gemytterne. Hjemvejen måtte nu tiltrædes efter de mange særprægede, usædvanlige og fantastiske ting, vi havde oplevet. Passagerskibet - vist nok den 4. "Tjaldur" - var ikke nær så behagelig og lydløs som "Dronningen". Komforten var mindre, der støjedes mere, og det ene af de - ifølge den nye grundlov af 1953 - to færøske folketingsmedlemmer gjorde sig stærkt gældende på turen. Han var noget "derangeret" og rødøjet!

Rejsen varede kun 48 timer inkl. et kort ophold på de Britiske Atlanterhavsøer. Men morsomt er det at tænke tilbage på denne usædvanlige rejse.

Benzon i Venedig og Padua

Af Bettina Castenskiold von Benzon

I bogen "Peder Lassons Foundationer" af Tycho de Hofmann fra 1753 omtales Dr. Med. Niels Benzon til Waar, Ridder af St. Markus, tillige med tegningen af en buste forestillende Niels Benzon, som skulle findes på Universitetet i Padua.

Da jeg er 9. generation efter Niels Benzon, og da familie og venner som fællesgave til min 70 års fødselsdag havde betænkt mig med en rejse til Venedig, besluttede vi at besøge Universitetet i Padua for at undersøge sagen nærmere.

Vi er i den forbindelse min ægtemand Per M. Corneliusen, ægteparret Ann-Lis og Niels Iuel (af Meilgaard-linien) samt undertegnede.

I *Peder Lassons Foundationer* fra 1753 forekommer en illustration forestillende dr. med Niels Benzon.

Ann-Lis samlede pengene ind, medens Niels gik i klins med Universitetet i Padua, som svarede, at man ikke kunne finde en buste af Niels Benzon, men at der findes 2 mindeplader for ham, og at vi ville være meget velkomne på Universitetet.

På spørgsmålet om Ridderskabet blev Niels henvist til at kontakte Statsarkivet i Venedig.

Efter lang tid kom svaret fra Venedig – man havde i "Cancelleria inferiore. Doge" – Dogen Francesco Erizzo's privatarkiv, under datoen den 30. maj 1637, fundet kopien af Niels Benzon's Ridderpatent, hvilket vi ville få en kopi af ved et besøg.

Ifølge "Den Røde" årgang 1937 blev Niels Benzon født i Randers, den 12. august 1609, student 1629, immatrikuleret ved Universitetet i Basel 1633, samme år ligeledes ved Universitetet i Padua, hvor han blev studentrepræsentant for de mange tysktalende studerende. I 1637 tog han den medicinske doktorgrad ved Universitetet i Basel. Tilbage i Padua blev han Prorektor ved Universitetet.

For sine fortjenester ved Universitetet blev han slået til Ridder i Venedig.

Altså, af sted til Venedig og Padua.

I Universitetets søjlegange er ophængt flere tusinde stentavler til minde om de studerende, heriblandt altså to tavler til minde om Niels Benzon. Den første som studerende med indskriften: KLIPPEFAST og under våbenet: Nicolarus Benzon, dansker fra Randers, repræsentant for den berømte tyske nation inden for fakultetet for kunststudier.

Den anden tavle er næsten 2 meter høj og har foruden våbenet teksten: Til Nicolaus Benzon – Ridder af Den gyldne Ridderorden, beskytter og Borgmester, som ofte trådte i stedet for Ambassadørene, når disse ikke kunne ved Republikken Venedig, og som opløftede den gymnasielle uddannelses værdighed og ukrænkelighed – som udtryk for sin taknemmelighed herfor ophængte Universitetet for Teologiske, Filosofiske og Medicinske studier denne Targe, den første August i aaret 1637.

På billedet ses jeg ved foden af dette imponerende mindesmærke for min fjerne forfader.

Her er jeg ved det imponerende mindesmærke i Palazzo Bo – Universitet i Padua.

Tilbage i Venedig, hvor Niels Iuel havde fået arrangeret et møde med arkivaren.

Efter en høflig modtagelse blev vi vist rundt i det enorme arkiv, som rummer aktstykker tilbage til 1300-tallet, hvorpå han fremlagde kopibogen fra Dogen`s privatarkiv.

Her var det så – kopien af Niels Benzons` ridderpatent, som i oversættelse lyder:

”Vi Francesco Erizzo i egenskab af Doge af Venedig af Guds Nåde.
Til fortsat minde om denne begivenhed, af alle de privilegier Vi har sæd-
vane at tildele enhver værdig mand, er der intet der giver os mere tilfreds-
stillelse som at knytte bånd til mænd i besiddelse af dyder og fortrinlige
skikke gennem en manifestation af denne vilje.

Således, dersom B.NICOLAUS BENZONUS RANDRUSIO af DANSK oprindelse er særlig kendt i Vor Republik for sine ædle dyder og for sin

Betagende at stå med kopien af tip-tip-ens Ridderpatent dateret 30. maj 1637.

enestående ærbødighed, og som knæler for Os med hele Rådet i samling og med overholdelse af de tilbørlige ceremonier og sædvanlige højtideligheder, er B.NICOLAUS BENZONUS RANDRUSIO blevet dekoreret med SVÆRD, BÆLTE og GULDSPORER og optaget i Den Gyldne Ridderorden (Ordine della Milizia Aurata), således at han, i kraft af den til ham af Den Gyldne Orden overdragne ære, af fremtidige generationer skal kaldes, benævnes og defineres Gyldne Ridder (Cavaliere Aurato).

Eftersom han har fået tildelt nærværende ordensdekoration, skal han altid bære KLÆDER, VÅBEN, BÆLTE OG GULDSPORER samt den Gyldne Ordens øvrige forgyldte udsmykninger, og han skal nyde godt af enhver ærbarhed, værdighed, forrang, myndighed, magt og privilegium, som tilhører den ægte og berømmelige Rytterorden, og som tilkommer en i alle henseender ægte og dygtig Ridder.

Vi befaler, at nærværende dokument skal gælde som bevis, og at dokumentet forsynes med Dogens segl.

Palazzo Ducale, 30. maj 1637.”

Endelig kan vi slappe af med en Bellini i Harry`s Bar. Det er fra venstre min ægteemand Per M. Corneliussen, Ann-Lis Iuel, undertegnede og Niels Iuel

Herefter blev han indskrevet i adelens Gyldne Bog. En ære som så vidt vides kun er overgået 4 danskere.

Det var jo en ordentlig omgang. Om han gik rundt i den mundering efter hjemkomsten til Danmark, hvor han bosatte sig på Ålborg Slot, vides ikke.

Nå, vort lille selskab fejrede begivenhederne med en Bellini på Harry`s Bar, hvor vi hvilede vore meget ømme fødder, thi i Venedig, der sejler man ikke blot, man går og går og går.

SIGNETRINGE

SIGNETRINGE I GULD FRA EGET VÆRKSTED
VÅBEN GRAVERES SÅVEL I STEN SOM GULD
MODELLER EFTER EGET ØNSKE

Kongelig Hofjuvelerer

P. HERTZ

Grundlagt 1834

DELLGREN

**JAGTSKYDESKOLE
SOPHIENHOLM**

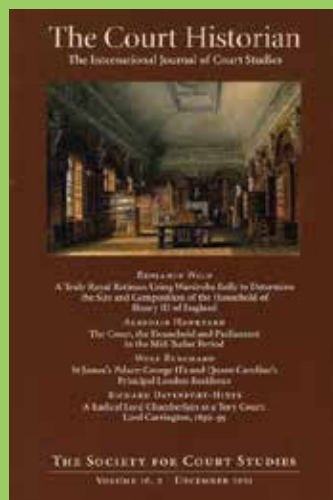
www.Jagtskydeskole.dk

tel.: 2171 3171 - mail: Dellgren@Jagtskydeskole.dk

The Court Historian - The International Journal of Court Studies

Udgivet af The Society of Court Studies
<http://www.courtstudies.org>

Her er der tale om en lille bog på ca. 250 sider udgivet af foreningen "The Society of Court Studies". De udgiver to af disse små bøger om året, og den udgave, jeg har fået til anmeldelse, er et nummer dedikeret til Kongelige Jagter. Ud over nogle spændende artikler indeholder bogen også anmeldelser ikke kun af bøger men også af udstillinger og konferencer. Endelig er der en sektion med øvrige nyheder, der relaterer sig til denne forenings medlemmer.

Fire anerkendte forfattere har bidraget med artikler og én af dem har en særlig dansk vinkel "The Hunt of Frederik II of Denmark: Structures and Rituals". Den er skrevet af John Robert Christiansson en amerikansk forsker med speciale i skandinavisk historie. Han er ekspert når det drejer sig om Tycho Brahe og har bl.a. skrevet den bog, der blev oversat og udgivet af Nyt Teknisk Forlag med titlen "Tycho Brahe – renæssancen på Hven".

Artiklen om Frederik II omhandler den store opgave, det var at samle de store krongodser, dels i Nordsjælland i det, der nu omtales som "Kongerens Nordsjælland". Men også andre steder i landet f.eks. i Jylland både ved Skanderborg og ved Kolding. Mageskifter foregik i stor stil, hvilket gjorde det muligt at samle Krongodset, og dermed blev også nogle meget store sammenhængende jagtterræner skabt.

En pudsigt lille side historie er, at godset Hillerødsholm var ejet af slægten Gøye. Birgitte Gøye og Herluf Trolle var ejere af gården og ved mageskiftet med Kong Frederik II modtog de klosteret Skovkloster (som de omdøbte til Herlufsholm) på Sydsjælland. Hovedbygningen til Hillerødsholm blev senere bygget om af Christian IV, som valgte at kalde det Frederiksborg Slot.

I bund og grund var denne effektivisering ved at samle kongens ejendomme en økonomisk fornuftig disposition, men den gav samtidig mulighed for at dyrke kongens store passion for jagt. Det var en sport, der ikke kun gav Kongen motion, underholdning og et fællesskab – den var også egnet til at vise Kongen frem for befolkningen, og ikke mindst så var det også en måde at øve til krigsførelse. Jagt kræver strategisk overblik, stamina, våbenhåndtering og ikke mindst mod.

Én af de andre bidragsydere – Jane Ridley – er også en højt anerkendt forfatter og historiker og, hvad er ganske interessant, leder af en master uddannelse for dem, der vil specialisere sig i at skrive biografier. Det er en ganske særlig forskning, der skal til her, og den kan man altså specialisere sig i. Jane Ridleys bidrag handler om "The Sport of Kings: Shooting and the Court of Edward VII". Her beskrives et skift i traditionerne, hvor der gradvist kommer fokus på de store fasanjagter. For dem, der har nydt Jesper Laursens pragtfulde bog "Herregårdsjagt i Danmark" er netop denne artikel et spændende supplement.

Denne lille bog er slet ikke så lille endda, og kvaliteten af forskningen er høj. Har man mod på at læse disse artikler på engelsk kan det absolut anbefales at blive medlem af The Society of Court Studies – det koster £40 pr år og så får man glæden af at få tilsendt to af disse små bøger om året. Nyhedssektionen kan man blive helt fristet af, der står både om nye bøger, nye udstillinger og foredrag. Hvad med at tage til London i September og høre foredraget "Of secrets and supper parties: disgrace and excile at the court of Louis XV"

Elisabeth Ahlefeldt-Laurvig

Ideer og bidrag til tidsskriftet efterlyses:

En af redaktørerne af dette tidsskrift, Philip Mansel, har bedt os om at opfordre vore læsere til at sende ideer til artikler og evt. artikler I selv har skrevet til optagelse i deres medlemsblad.

Endvidere oplyser redaktøren, at de på et tidspunkt håber på at lavet en skandinavisk søster forening, der kan udgive lignende artikler, men med fokus på studier af skandinaviske hoffer.

I kan se mere på <http://www.courtstudies.org>

Og såfremt I er interesserede i at komme i kontakt med Philip Mansel kan han kontaktes ved at skrive til følgende mail adresse:

admin@courtstudies.org

Hvis I vil vide lidt mere om Philip Mansel så se hans hjemmeside:

www.philipmansel.com

En aften med Vallø Stift - middag og ballet på Det Kongelige Teater

Af Anne Sophie Scavenius

Den 7. marts – dagen før Kvindernes Internationale Kampdag – mødtes Valløs unge stifts damer igen til en aften med middag og "Hübberiet" på Det Kongelige Teater.

Sidst de unge stiftsdamer mødtes var til en frokost og koncert på Moltkes Palæ, som jeg tidligere har skrevet om. Det var det første arrangement, som blev afholdt uden for Valløs rammer, og det var et rigtig hyggeligt arrangement med gode tilbagemeldinger fra deltagerne.

Arrangementskomiteen, som består af Dekanesse Marianne Bardenfleth, Karinna Bardenfleth og mig, blev efter frokosten i samråd med bestyrelsen for Vallø Stift enige om at sende et spørgeskema ud til de unge stiftsdamer for at høre lidt mere om, hvordan de havde oplevet dagen, samt hvad de

kunne tænke sig at opleve sammen med de andre stiftsdamer til fremtidige arrangementer i og udenfor Vallø regi. Tilbagemeldingerne var positive og det stod klart, at flere – udover det sociale – også gerne ville opleve noget kulturelt. På baggrund af spørgeskemaundersøgelsen inviterede Vallø derfor til middag og forestilling i Det Kongelige Teater.

Selve aftenen begyndte på restaurant "Madklubben", hvor dekanesse Marianne Bardenfleth bød velkommen, og så blev der ellers talt på kryds og tværs. Flere havde taget imod tilbuddet om at tage en veninde med. Det var så hyggeligt, at tiden næsten løb fra os, og vi måtte skynde os længere ned ad gaden og ind på de røde sæder i Det Kongelige Teater. Aftens forestilling var balletmester

Nicolaj Hübbes eksperimenterende forestilling "Hübberiet", hvor aftenens tema selvfølgelig var kvinder. Forestillingen var, som Nicolaj Hübbe selv beskriver, et laboratorium og en legeplads, der indeholdt alt fra dj, video og hiphop til poesi og ballet. Aftenen blev en hyldest til kvinden og især til ballerinaen. Heriblandt tidligere solodanser Sorella Englund, som på denne aften dansede sin berømte hekserolle fra Sylfiden.

Efter forestillingen gik stiftsdamerne på bar.

Næste arrangement er den 31. august 2014, hvor Vallø inviterer de unge stiftsdamer på Louisiana for at se Olafur Eliassons udstilling, som eftersigende bliver en enestående oplevelse, der vil vende forholdet mellem naturen og kunsten om. Vi glæder os.

For nærmere informationer om indskrivning i Vallø Stift kontakt: (+45) 56 26 05 00 eller mail: administration@valloe-stift.dk.

Navne i Meddelelser

Giftermål

Greve Carl Poul Ahlefeldt-Laurvig jun. gift 31. oktober 2013 med Karina Korsgaard

Thea Marie Lüttichau gift den 29. marts 2014 med Mads Bang-Nielsen

Baronesse Catharina Lerche gift den 7. juni 2014 med Anders Lander

Børn

Michael Joachim og Sara, greve og grevinde Moltke, en datter komtesse Nikoline Olivia Moltke født d. 15. august 2013

Carl og Karina, greve og grevinde Ahlefeldt-Laurvig, Thyholm, en søn greve Carl Kristian født d. 27. januar, 2012

Døde

Elisabeth Cornelius Hansen, født komtesse Moltke (født 21. august 1938 – død 9. november 2013)

Birgitte Sørensen, født komtesse Moltke (født 17. august 1946 – død 28. november 2013)

Marie-Lise de Watteville, født de Neergaard (født 25. juni 1928 - død 3. april 2014)

Christen Frithiof Knagenhjelm (Norge) (født 15. maj 1923 - død 13. april 2014)

Harald Jørgen Lorentz Oxholm (født 20. maj 1926 – død 27. april, 2014)

Jette Bille (født 3. marts 1944 - død 7. maj 2014)

Formand for Foreningen til udgivelse af Danmarks Adels Årbog fra 1972 til 1980.

Fhv. Hofmarskal, Hofchef, Karl Christian greve Trampe (født 25. maj 1924 – død 9. maj 2014)

Anne Beate Aubert, født Fritzner 20. maj 1942,
(født 20. maj 1942 - død 24. juni 2014)

Halldis Aubert (Norge) (født 24. juli 1921 - død 18. maj 2014)

Grevinde Anneliese Hildegard Edeltraut Ahlefeldt-Laurvig,
født Ehlig, Malmø, enke efter Hans Ditlev Theodor Benedikt greve
Ahlefeldt-Laurvig (1919-1945) (født 11. november 1922 - død 8. december
2013)

Steinar Rosenvinge (Norge) (født 23. august 1935 - død 16. maj 2014).

Roswitha Willige von Ahlefeld, født Ilten
Enke efter Hunold Georg Konstantin von Ahlefeld (1923-1998) linjen
Damp (født 16. Maj, 1924 – død 20. december 2013)

Kristina de Neergaard, født Lewkowicz
Gift m. Eigil de Neergaard (1947-) (født 17. maj 1949 - død 4. juni 2014)

Olga Grevenkop-Castenskiold, født Fjeldsted-Holm
Enke efter Erik Wilhelm Grevenkop-Castenskiold (1914-2001)
(født 29. januar 1918 - død 29. januar 2014)

Udnævnelser

Kammerherrer

Godsejer, hofjægmester Christian Cornelius Knud greve Lerche-
Lerchenborg til Lerchenborg

Godsejer, hofjægmester Peter Cederfeld de Simonsen til Brahesborg,
Wilhelmsborg og Falkenstein Skov

Hofjægmester

Godsejer Ditlev Alexander Berner til Holsteenhuus

Godsejer Linnea Louise Treschow til Gammel Kirstineberg

Om Navne i Meddelelser

*Redaktionen er desværre ikke bekendt med alle nyhederne blandt Danmarks
7.500 adelige. Vi modtager derfor meget gerne nyt fra medlemmerne til op-
datering af navnesiderne. Send mail til: anna.lowzow@nordiskfilm.com*

**NORDISK
KONSERVERING
BEVARING
AF KUNST**

RENSNING,
KONSERVERING
OG RESTAURERING

STAFFELIMALERI
OG INTERIØRER

RAADVAD 40 · 2800 KGS. LYNGBY · TEL 45 88 88 46 · WWW.NORDISKKONSERVERING.DK